

TÜRKİYE FUTBOL FEDERASYONU TAHKİM KURULU'NUN İŞLEVİ VE KARARLARININ NİTELİĞİ

Taner AYANOĞLU*

Giriş

Son dönemlerde futbolla ilgili çevrelerde sıkça dile getirilen “*Tahkim Kurulu, futbolun en üst yargı merciidir*” biçimindeki söylemler, Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) Tahkim Kurulu’nun konumu ve işlevi konusunda ciddi bir kavram karmaşası olduğunu açıkça göstermektedir. Bu karmaşa, özellikle Tahkim Kurulu’nun bir yargı merci olup olmadığı, kararlarına karşı dava veya temyiz gibi yargısal başvuru olanaklarının bulunup bulunmadığı ve eğer bulunuyor ise bunun hangi yargı düzeninde yapılacağı konularında odaklanmaktadır. Bu karmaşayı besleyen etkenlerin başında, 3461 ve 3813 sayılı kuruluş kanunlarında¹ Türkiye Futbol Federasyonu’nun hukuki konumunun “*özel hukuka tabi tüzel kişilik*” nitelenmesi esası üzerinden kurgulanması ve böylelikle de bu kurumun bütün işlem ve eylemlerinin “*özel hukuk alanı*”nda kaldığı düşüncesi yer almaktadır. Ayrıca buna bağlı olarak, kanunla özel hukuka tabi kılınan Türkiye Futbol Federasyonu’nun bütün faaliyetlerinin sözleşme veya taahhütname biçimindeki “*özel hukuk işlemleri*” vasıtasıyla yürütülmesi zorunluluğu da varmış gibi bir kanaat yerleştirilmeye çalışılmaktadır. Keza, federasyonun özel hukuka tabi tüzel kişilik olması esası, aynı zamanda, Türkiye Futbol Federasyonu

* Yard. Doç. Dr., İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi.

¹ 27.05.1988 tarih ve 3461 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu’nun Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, 07.06.1988 tarih ve 19835 sayılı *Resmî Gazete*’de yayımlanarak yayımı tarihinde yürürlüğe girmiştir. Daha sonra çıkarılan 03.07.1992 tarih ve 21273 sayılı *Resmî Gazete*’de yayımlanarak yürürlüğe giren 17.06.1992 tarih ve 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile 3461 sayılı kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Tahkim Kurulu'nun kararlarına karşı yargı yolunun kapalı olduğu savının temellendirilmek istendiği zeminlerden biri konumundadır. Hemen belirtelim ki, Tahkim Kurulu kararlarına karşı yargı yolunun kapalı olduğu savı, sadece Türkiye Futbol Federasyonu'nun özel hukuka tabi olması esasına dayandırılmakta olmayıp, ayrıca 3461 ve 3813 sayılı kanunlarda yer alan "*Tahkim Kurulu kararlarının kesin olduğu*" şeklindeki pozitif düzenlemelerden de çıkarsanmaya çalışılmaktadır. Bu ve benzeri görüşlerin etkisiyle, Türkiye Futbol Federasyonu'nun bir kamu tüzel kişisi değil özel hukuk tüzel kişisi olduğu, Tahkim Kurulu'nun futbol ile ilgili uyuşmazlıklarda tek ve nihai çözüm mercii konumunda bulunduğu ve bu kurulun kararlarına karşı yargı yolunun kapalı olduğu şeklinde özetlenebilecek çeşitli kanaatler yaygınlık kazanmış bulunmaktadır.

Belirtmek gerekir ki, TFF Tahkim Kurulu'nun konumu ve işlevi, kararlarının niteliği sorunlarına ilişkin konular, Uyuşmazlık Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay ve Anayasa Mahkemesi gibi yüksek mahkemelerin önüne de gelmiştir. Anılan yüksek mahkemeler, doğru hukuki nitelemeler ile aşılabilecek olan sorunlar karşısında, tatmin edici çözüm üretmek yerine, futbol deyimi ile söylemek gerekirse "*topu taca atmak*" yolunu tercih etmişlerdir. Özellikle Anayasa Mahkemesi ile Uyuşmazlık Mahkemesi'nin, önlerine gelen uyuşmazlıklarda, Tahkim Kurulu'nun niteliği ve işlevi ile kararlarının niteliğinin ne olduğu konusunu açıklığa kavuşturacak açıklama ve gerekçelerden ihtiyatla kındığını belirtelim.

Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu'nun konumu ve işlevi, kararlarının niteliği konularına ilişkin olarak yukarıda genel çerçevesi çizilen kimi kanaatlerin yaygınlık kazanması ve hukuki bir karmaşanın ortaya çıkmış olması, bu konunun idare hukuku açısından irdelenmesini adeta kaçınılmaz kılmaktadır.

I. Türkiye Futbol Federasyonu'nun Tüzel Kişiliğinin Niteliği

Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu kararlarının niteliği ve bunlara karşı yargı yoluna başvurulup başvurulamayacağı, başvurulacaksa hangi yargı düzeninin görevli olduğuna ilişkin tartışmanın başlangıç noktası, Türkiye Futbol Federasyonu'nun özerkleştirilmesi girişimidir. Dolayısıyla, Tahkim Kurulu'nun işlevi ve kararlarının niteliği sorunu ile ilgili sağlıklı değerlendirmeler yapabilmek ve doğru çı-

karımlara varabilmek için, öncelikle Türkiye Futbol Federasyonu'nun tüzel kişiliğinin niteliğine ilişkin tartışmaya değinmek ve bu kurumun geçmişinden bugüne doğru geçirdiği evrim sürecini incelemek gerekmektedir.

Türkiye Futbol Federasyonu, 21.05.1986 tarih ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun uyarınca Başbakanlığa bağlı, katma bütçeli ve tüzel kişiliğe sahip Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'ne bağlı ve tüzel kişiliği bulunmayan bir idari teşkilat birimi² iken; 27.05.1988 tarih ve 3461 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu'nun Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile *"profesyonel futbol faaliyetlerini millî ve milletlerarası kaidelere göre yürütmek, teşkilâtlandırmak, geliştirmek ve Türk futbolunu yurt içinde ve yurt dışında temsil etmek üzere; özel hukuk hükümlerine tabi ve tüzel kişiliğe sahip"* bir şekilde yeniden yapılandırılmıştır.³ Daha sonra çıkarılan 17.06.1992 tarih ve 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile 3461 sayılı kanunu yürürlükten kaldırılmış ve Türkiye Futbol Federasyonu'nun kurulması, teşkilât, görev ve yetkilerine ait esas ve usuller yeni baştan düzenlemiştir.⁴

Hemen belirtelim ki, Türkiye Futbol Federasyonu'nun bugünkü yapılanmasının temelleri asıl olarak 3461 sayılı kanun ile atılmış bu-

² Gözübüyük, Şeref / Tan, Turgut, *İdare Hukuku, Cilt I, Genel Esaslar*, Turhan Kitabevi, 3. Bası, Ankara, 2004, s. 396: *"Futbol Federasyon(nun), (...) 3530 sayılı Yasaya göre katma bütçeli bir kuruluş olan Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'ne bağlı "teknik bir organ" olduğu ve "spor faaliyetlerinin düzenlenmesinin ve denetlenmesi görevi(nin) bir kamu hizmeti olarak bu idareye" verildiği kabul ediliyordu."*

³ 3461 sayılı kanun, Türkiye Futbol Federasyonu'nun teşkilât, görev ve yetkilerine ait esas ve usulleri düzenlemektir. Ancak bu kanun uyarınca kurulan Türkiye Futbol Federasyonu'nun, her ne kadar bu kanunda açıkça belirtilmemiş ise de, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesindeki Futbol Federasyonu'nun hukuki ve fiili halefi ve devamı olduğundan kuşku duyulmamaktadır.

⁴ Türk futbolun teşkilatlanmasına ilişkin tarihsel aşamalar ana hatlarıyla, 1903-1922 yılları arasında futbol kulüplerine dayalı federatif bir yapı olan futbol birlikleri; 1922-1936 yılları arasında futbol dışındaki branşları da içine alan federatif bir yapı olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı; 1936-1938 tarihleri arasında yarı federatif Türk Spor Kurumu; 1938-1988 yılları arasında Türk İdaresine dahil bir kamu kuruluşu olan Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün (daha sonraki adıyla Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü) ana hizmet birimi şeklindeki bir federasyon örgütlenmesi; 1988'den günümüze kadar olan dönem boyunca da özel hukuka tabi ve özerk Türkiye Futbol Federasyonu şeklindedir. Bkz., Devicioğlu, Sebahattin / Çoban, Bilal, *"Türkiye Futbol Federasyonu'nun Özerkliği"*, *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt: VIII, Sayı:3, Temmuz 2003, s. 52.

lunduğundan, her ne kadar bugün yürürlükte bulunmasa dahi, öncelikle bu kanun ile geçilmek istenen sistemin özelliklerinin incelenmesi gerekmektedir.

3461 sayılı kanun çerçevesinde yeni yapılandırmanın temel unsurlarını, **a)** Federasyonun tüzel kişilik sahibi olması, **b)** Federasyonun özel hukuka tabi olması, **c)** TFF Genel Kurulu üyelerinin futbol faaliyeti ile ilgili kişi, grup ve örgüt temsilcilerinden oluşması **d)** Federasyon Başkanının Genel Kurul’ca seçilecek üç aday arasından Başbakanca atanması, **e)** Tahkim Kurulu, Denetleme Kurulu ve Yönetim Kurulu üyelerinin Genel Kurul’ca seçilmesi, **f)** Tahkim Kurulunun Kurulması ve bu Kurula federasyon ve kulüpler veya kulüplerle oyuncular veya iki kulüp arasında çıkacak ihtilaflarla ceza kurulu kararlarını, ilgililerin itirazları üzerine inceleyerek kesin karara bağlama görevi verilmesi, **g)** profesyonel futbol dalında faaliyet gösteren kulüplerin Yönetim Kurulu’nca tespit edilecek şartlar ve taahhütlere göre federasyona tescil edilmesi, tescil sırasında Tahkim Kurulu’nun kararlarına uyacaklarına dair taahhütnameyi imzalamak zorunda olmaları ve tescil edilmeyen veya taahhütlerini yerine getirmeyen kulüplerin müsabakalara iştirak edememeleri biçiminde sıralamak mümkündür. Diğer taraftan, Türkiye Futbol Federasyonu’nun geçirdiği bu evrime rağmen, 3461 sayılı kanunun 2. maddesinde bu kuruma verilen “*a) Profesyonel futbol faaliyetlerini yürütmek, profesyonel futbolun gelişmesini ve yurt sathına yayılmasını sağlamak, bu konularda her türlü düzenlemeyi yapmak, kararlar almak ve uygulamak, b) Milli ve milletlerarası kaidelerin ve her türlü talimatın uygulanmasını sağlamak ve Türkiye’yi, futbol ile ilgili konularda, yurt dışında temsil etmek, c) Yurt içi ve yurt dışı profesyonel futbol faaliyetleri ile milli müsabakalar için plan, program ve benzeri her türlü düzenlemeyi yapmak ve başarılı sonuç sağlanması için gerekli tedbirleri almak*” şeklindeki kamu hizmeti niteliği ağır basan görevler, kanunla özel hukuka tabi kılınan bu kurumun işlevsel bakımdan saf bir özel hukuk kişisi olarak kabul edilmesinin önündeki en büyük engellerden biri olarak ortaya çıkmıştır.

Bugün yürürlükte bulunan 3813 sayılı kanun, bazı istisnalar kenara bırakılırsa, temel olarak 3461 sayılı kanunla getirilen yeni yapılandırmanın ana unsurlarını muhafaza etmiştir. 3813 sayılı kanunun 3461 sayılı kanundan temel yapılanmaya ilişkin farklı düzenlemelerinden birincisi TFF Başkanı’nın doğrudan Genel Kurul’ca seçilmesi, ikincisi federasyon ve kulüpler veya kulüplerle oyuncular veya iki kulüp ara-

sında çıkacak ihtilafların doğrudan Tahkim Kurulu'nda çözümlenmesi yerine önce Yönetim Kurulu'nda çözümlenmesi ve Yönetim Kurulu kararına karşı ilgililere Tahkim Kurulu da itiraz hakkının tanınması, üçüncü ise kulüplerin tescil sırasında Tahkim Kurulu'nun kararlarına uyacaklarına dair taahhütname imzalamak zorunda olmalarına ilişkin hükme yer verilmemesidir. Bununla birlikte, 3813 sayılı kanunun 10. maddesinin (d) bendi uyarınca Yönetim Kurulu'nun *"Kulüplerin futbol dalı kurmak için yapacakları başvuruları karara bağlamak, bununla ilgili faaliyet ve taahhütleri denetleme"* görevinin bulunması ve 26. maddesinin *"Futbol kulüpleri ile diğer spor kulüplerinin futbol şubeleri federasyona bağlıdır. Bunlar hakkında bu kanun ve bu kanuna dayanılarak çıkarılacak esaslar uygulanır. Federasyon, kulüpleri Yönetim Kurulu'nca tespit edilecek esaslar çerçevesinde kayıt ve tescil eder. Kaydı yapılmayan veya herhangi bir vebesini yerine getirmeyen kulübün kayıt ve tescili iptal edilir. Bu kulüpler müsabakalara iştirak ettirilmez."* hükmü çerçevesinde federasyonun tescil için başvuran kulüplerden Tahkim Kurulunun kararlarına uyacaklarına dair taahhütname istemesi olanaklı bulunmaktadır.⁵

Türkiye Futbol Federasyonu'nun bugünkü yapılanmasının temellerini atan mülga 3461 sayılı kanunun düzenlemelerine geri dönersek, bu kanunun getirdiği yenilikler, çıkarıldığı dönemde kamuoyuna *"Futbolun özerkleştirilmesi"* olarak takdim edilmiştir.⁶ Bununla birlikte, bu kanunda federasyonun sıfatları arasında *"özerklik"* kavramı hiçbir şekilde sayılmamış olup, sadece federasyonun *"özel hukuk hükümlerine tabi"* olduğu nitelemesine yer verilmiştir. Kavramsal olarak *"özel hukuk hükümlerine tabi olma"* ile *"özerklik"*in özdeş olmadıkları, aralarında önemli bir fark olduğu açıktır.⁷ Öte yandan, 3461 sayılı kanunda, Tür-

⁵ Belirtelim ki, 3813 sayılı kanunun düzenlemeleri çerçevesinde Tahkim Kurulu kararlarına karşı yargı yolunun kapalı olduğu savı, kulüplerin vereceği taahhütnamelerden ziyade bu kanunun 13. ve 14. maddelerindeki Tahkim Kurulu kararlarının kesin olduğu yönündeki düzenlemeye dayandırılmaktadır.

⁶ Yurtcan, Erdener; *"Özerk Futbol mu Dediniz?" Cumhuriyet*, 05.04.1989: *"Sayın Başbakanımızın zihninde oluşan düşünce doğrultusunda, ülkemizde profesyonel futbolun özerk hale getirilmesi ile bu alanda daha başarılı olunacağı varsayılmıştır. Acele ile hazırlanan bir tasarı ile Futbol Federasyonu, Beden Terbiyesi örgütünü dışına çıkarılmıştır. Bundaki amaç, ülkede profesyonel futbolun, futbolun içinde yer alan kişi, grup ve örgütlere bırakılması, futbolun, futbol adamları tarafından yönetilmesi idi. Özerk futbol sloganı ile yola çıkanlar, yasal düzenlemede de bu amacı ortaya çıkaran kurallara yer vermeliydiler. - Oysa bu alanda bugün içinde bulunulan hukuksal durum hiç de belirtilen amaçlarla bağdaşmıyor. (...)"*

⁷ Bu noktada, Türkiye Futbol Federasyonu'nun organlarının seçimle oluşturulma-

kiye Futbol Federasyonu'nun özel hukuk hükümlerine tabi kılınmasına ilişkin düzenlemeyi tamamlayacak başkaca düzenlemelere de yer verilmeye çalışılmıştır. Bu düzenlemeler içinde, özellikle, 3461 sayılı kanunun 22. maddesinde yer alan *"Profesyonel futbol dalında faaliyet gösteren kulüpler, Yönetim Kurulu'nca tespit edilecek şartlar ve taahhütlere göre federasyona tescil edilirler ve Yönetim Kurulu'nca belirlenecek tescil ücretini öderler. Tescil sırasında kulüpler; Tahkim Kurulu'nun kararlarına uyacaklarına dair taahhütnameyi imzalamak zorundadırlar. Tescil edilmeyen veya taahhütlerini yerine getirmedikleri için tescili iptal edilen kulüpler müsabakalara iştirak edemezler."* şeklindeki hüküm dikkat çekicidir. Bu ve benzeri nitelikteki düzenlemeler ile ulaşılmak istenen nihai amaç, Federasyon ile kulüpler arasındaki ilişkilerin özel hukuka tabi olarak kurulmasıdır. Başka bir deyişle, bir tarafını Federasyonun öbür tarafını ise kulüplerin teşkil ettiği sözleşmesel nitelikte ilişkilere dayalı bir futbol örgütlenmesi temelinde futbol faaliyetlerinin organizasyonu ve yürütülmesinin sağlanması amaçlanmaktadır. Görülüyor ki, kurulmak istenen sistem çerçevesinde, özel hukuka tabi olan federasyonun kulüpler üzerinde kullanacağı yetkilerin kaynağı da kendiliğinden, *"Federasyon ile kulüpler arasında serbest irade ile kurulan özel hukuka tabi sözleşmesel ilişki"* olarak ortaya çıkmaktadır.

Hemen belirtelim ki, 3461 sayılı kanunun temel amacı, Türkiye Futbol Federasyonu'nun özel hukuka tabi olduğunu belirtmek suretiyle futbol faaliyetlerinin özelleştirilmesi⁸ ise, tek başına bu nitelime-

sının ve federasyonun tüzel kişi olarak kurulmasının öngörülmesinin özerkliğin unsurları olduğu ve bu sebeple 3461 sayılı kanunun metninde özerkliğe yer verilmemesinin bir eksiklik oluşturmadığı düşünülebilir. Aksi takdirde, özerklik ile özel hukuka tabiliğinin birbirine karıştırıldığını veya özerklik sloganı adı altında özel hukuka tabilik unsurunun gizlenmeye çalışıldığını düşünmek gerekecektir. Bununla birlikte, 3461 sayılı kanun ile federasyona verilen yeni şekil ve güvencelerin bütünü dikkate alınırsa, bu kurumu "özerk" saymak pek kolay değildir. Ancak, 3461 sayılı Kanun'da Federasyonun özerk olarak nitelenmemesinin bir eksiklik olduğunu kanun koyucu da düşünmüş olmalı ki, 3461 sayılı kanunun aksine 3813 sayılı kanunda Federasyonun nitelikleri arasında "özerk" nitelmesine yer verilmiştir.

⁸ 3461 sayılı kanun ile amaçlanan bir tür özelleştirme olduğu öğreti tarafından da dile getirilmiştir. Nitekim Özay, bu hususa şu şekilde değinmektedir: *"Türkiye Futbol Federasyonunun Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun"* iddia edildiğine göre, *"özel hukuk hükümlerine tabi ve tüzelkişiliğe sahip"* bir örgüt modeli öngördüğünden, bu spor dalının organizasyonunu bir kamu hizmeti olmaktan çıkarıp *"özelleştirme"* operasyonuna tabi tutmuş." Özay, İl Han; *"Futbolda Özelleştirme"* İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi, Sayı:1-3, Yıl:11 İstanbul, 1990, s. 31.

nin hiçbir şekilde yeterli ve uygun bir araç olduğu söylenemez. Futbol alanında bir özelleştirmeden bahsetmek için öncelikle özel kişilerin kuracakları örgütlenmelerin de futbol faaliyetlerini yürütmelerine olanak sağlayacak serbestleşmenin sağlanması gerekir. Futbol faaliyetlerini organize edecek ve yürütecek örgütlenmenin özel hukuk alanına bırakılması isteniyor ve bunun için de kulüplerin kuracakları veya katılacakları bir özel hukuk yapılanması düşünülüyor ise, örgütlenme ve faaliyet yürütümü konularında tam serbestleşme sağlanarak bu alandan devletin bütünüyle elini çekmesi ve dileyen futbol kulüplerinin diledikleri şekilde örgütlenmelere gitmelerinin önünün açılması gerekir. Böyle bir yapılanma için de futbol faaliyetlerini düzenlemek ve yürütmek amacıyla kurulmuş herhangi bir “kuruluş”un üyelik için bünyesindeki tahkim kurulu kararlarına uyma taahhüdü istemesi doğal karşılanabilir. Çünkü böyle bir taahhütte bulunmak istemeyen kulübün kurulmuş veya kurulacak başka bir örgüt içinde yer almak gibi bir olanağı bulunacaktır.

Genel olarak Türkiye’de futbol alanındaki serbestleşme iki şekilde olabilir: Birincisi, kanunla Türkiye Futbol Federasyonu veya benzeri bir kurum kurulmaksızın, futbol alanındaki faaliyetleri organize edecek özel hukuk örgütlenmelerinin çerçevesini çizen bir yasal düzenleme yapmak ve bu örgütlenmelerin tamamen özel hukuka tabi özel hukuk kişilerinin iradeleriyle kurulmasının önünü açmaktır. İkincisi, Türkiye Futbol Federasyonu’nun varlığını muhafaza etmesi ancak özel hukuka tabi bir tüzel kişi biçiminde kurulması arzu ediliyorsa, buna uygun bir yapılanmanın en temel unsuru, futbol kulüplerinin serbest iradeleriyle bu yapının içinde yer almalarını temin için, bu yapının dışında kalmak isteyen kulüplerin futbol faaliyetlerini organize edecek ve Türkiye Futbol Federasyonu’na alternatif olabilecek örgütlenmelere gidebilme haklarının olmasıdır. Buna karşılık, 3461 sayılı kanunla, bir yandan profesyonel futbol faaliyeti ve bununla ilgili diğer görevler, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesi dışında bir tüzel kişi olan Türkiye Futbol Federasyonu’na münhasır olarak verilmekte ve bu görevleri yürütecek alternatif örgütlenmelere olanak tanınmamakta, öte yandan federasyonun özel hukuka tabi olduğu öngörülmektedir. 3813 sayılı kanunun düzenlemeleri de temel olarak aynı şekildedir.⁹

⁹ 3813 sayılı kanunun 1. maddesine göre, Türkiye Futbol Federasyonu, “her türlü futbol faaliyetlerini millî ve milletlerarası kurallara göre yürütmek, teşkilâtlandırmak, geliştirmek ve Türkiye’yi futbol konusunda yurt içinde ve yurt dışında temsil etmek üzere” ve

Kanunla kurulan ve futbol faaliyetlerini düzenleme ve yürütme tekeli verilen ve yine asıl olarak kanundan aldığı yetkileri kullanan Türkiye Futbol Federasyonu'nun faaliyetlerinin kamu hizmeti, kullandığı yetkilerin kamu kudreti kullanımı niteliği taşıdığı kolaylıkla anlaşılmaktadır. Böyle bir tüzel kişiyi, sırf özel hukuka tabi olduğu yolundaki düzenleme uyarınca özel hukuk tüzel kişisi saymak doğru bir yaklaşım olamaz. Tekraren vurgulayalım ki, Türkiye Futbol Federasyonu'nun bir özel hukuk tüzel kişisi olduğunu söyleyebilmek için, bu kurumun futbol faaliyetini organize etme ve yürütme konusunda tekel hakkının ortadan kaldırılması ve de futbol faaliyeti organize etme konusunda birçok özel örgütlenmenin yapılabilmesine ve bunların birbirine rakip olabilmesine olanak tanınması gerekir.

Türkiye Futbol Federasyonu'nun özel hukuka tabi olmasına bağlanmak istenen temel sonuçlarından biri, Türkiye Futbol Federasyonu ile futbol kulüpleri arasında sözleşmesel bir hukuki ilişki kurulması ve bu ilişkinin idare hukuku dışında bırakılmasıdır. Ancak bu amacı gerçekleştirmek için futbol faaliyetlerini organize etme işinin kamu hizmeti olmaktan çıkarılması ve özel hukuk kişilerin serbest iradeleleriyle futbol faaliyetlerini organize edecek özel hukuk kişileri kurmalarına olanak sağlanması gerekirken, bunun yapılmamış olması sistemin kurgusu bakımından yapılan en büyük yapısal hata olmuştur. Dolayısıyla, bu yapısal hata ortada dururken, ederasyon ile kulüpler arasındaki ilişkileri özel hukuk ilişkisi biçiminde kurgulamak mümkün değildir. 3461 sayılı kanunda yer alan federasyonun özel hukuka tabi olduğu yolundaki hüküm de bu yapısal hatayı onarmaktan ziyade çelişkileri derinleşmesine yol açmıştır. Dolayısıyla, federasyonun özel hukuka tabi olduğu yolundaki hükme rağmen, kulüpler ile federasyon arasındaki ilişkilerin asıl çerçevesinin idare hukuku alanında kalması sebebiyle, kulüplerin federasyona tescili sırasında Tahkim Kurulu kararlarına uyacaklarına dair taahhütte bulunmaları da anlamsız zorunluluk olarak görünmektedir. Gerek Türkiye Futbol Federasyonu'nun,

"özel hukuk hükümlerine tabi ve tüzel kişiliğe sahip, özerk" bir yapıda kurulmaktadır. Bu kanunun 2. maddesinde ise Federasyonun görevleri, "a) Futbol faaliyetlerini yürütmek, futbolun gelişmesini ve yurt sathına yayılmasını sağlamak, bu konularda her türlü düzenlemeyi yapmak, kararlar almak ve uygulamak, b) Milli ve milletlerarası kuralların ve her türlü talimatın uygulanmasını sağlamak ve Türkiye'yi futbol ile ilgili konularda yurt dışında temsil etmek, c) Yurt içi ve yurt dışı futbol faaliyetleri ile milli müsabakalar için plan, program ve benzeri her türlü düzenlemeyi yapmak ve başarılı sonuç sağlanması için gerekli tedbirleri almak" şeklinde sayılmaktadır.

gerekse Tahkim Kurulu'nun yetkisinin kaynağı, kulüplerin verdikleri taahhütnameler değil, kanundur. Kanımızca, bu durum, Türkiye Futbol Federasyonu'nun özel hukuka tabi bir tüzel kişi olarak kurgulanmasındaki çelişkiyi açık seçik gözler önüne sermektedir.

Diğer taraftan, 3461 ve 3813 sayılı kanunlarda Türkiye Futbol Federasyonu'nun "*özel hukuk hükümlerine tabi*" bir tüzel kişi olarak öngörülmesi, bu kurumun kamu tüzel kişisi mi, yoksa özel hukuk tüzel kişisi mi olduğu konusunda da bir tartışma başlatmıştır. Özellikle yargı kararlarında, Türkiye Futbol Federasyonu'nun "*özel hukuka tabi bir tüzel kişi olması*"na ilişkin yasal düzenlemeler esas alınmak suretiyle, bu kurumun bir "*özel hukuk tüzel kişisi*" olduğu, idare teşkilatının dışında yer aldığı, işlemlerinin özel hukuk işlemi niteliği taşıdığı¹⁰ ve bu işlemlerden doğan davaların da adli yargı düzeninin görevine girdiği yönündeki saptama ve görüşlere sıkça yer verilmektedir.¹¹

Öncelikle belirtelim ki, özel hukuka tabi olan veya özel hukuk kişisi olan tüzel kişilerin hiçbir şekilde idari işlem yapamayacakları söylenemez.¹² Nitekim bir Danıştay kararında da ifade edildiği üze-

¹⁰ Danıştay 10. Dairesi, bir kararında, idare mahkemesinin şu şekilde özetliği "... 6. İdare Mahkemesi'nce, (...) Yasanın bu kuralları karşısında Türkiye Futbol Federasyonu'nun genel idarenin dışında kalan ve kamu kurumu niteliği taşımayan bir özel hukuk tüzel kişisi olması nedeniyle idari işlem niteliği bulunmayan 1996-1997 sezonu Yayın Talimatına ..." kararını onamıştır. D10.D, E.1997/972, K.1997/2081, T.27.5.1997, Bal, Yakup / Karabulut, Mustafa / Şahin, Yahya, İdari Yargılama Usulü ile İlgili Danıştay 10. Dairesinin Seçilmiş Kararları, Seçkin, Ankara, 2003, s. 322-323. Danıştay'ın, Türkiye Futbol Federasyonu'nun özel hukuka tabi tüzel kişi olmasından dolayı işlemlerinin idari işlem değil, özel hukuk işlemi niteliği taşıdığı yönünde başka kararları da vardır. Ancak bu yöndeki kararlarda ortaya konulan yaklaşımlar eleştiriye açıktır. Bir tüzel kişi, özel hukuka tabi olduğu için veya özel hukuk tüzel kişisi olduğu için işlemleri her durum ve koşulda idari işlem niteliğinden yoksun sayılamaz. Aynı zamanda o tüzel kişi tarafından tesis edilen işlemin unsurlarının ve özelliklerinin de dikkate alınması gerekir. Buna karşılık, Türkiye Futbol Federasyonu'nun sadece işlemlerinin idari niteliğinden dolayı kamu tüzel kişiliğine sahip olduğunu söylenmek de doğru olmaz. Bunun yanında, federasyonun kanunla kurulmuş olması, görevlerinin kamu hizmeti niteliği taşıması ve Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesindeki ana hizmet birimi olan Türkiye Futbol Federasyonu'nun halefi olması gibi unsurlar kamu tüzel kişiliğinin göstergeleri arasında yer almaktadır.

¹¹ D10.D, E.1989/2924, K.1991/547, T.20.02.1991, DD.82-83, s. 1005-1007: "... 3461 sayılı kanunun yürürlüğe girmesiyle, Türkiye Futbol Federasyonu'nun genel idarenin dışında yer alan bir özel hukuk tüzel kişiliğine dönüştüğü ... anlaşılmaktadır." Aynı yönde bkz., D10.D, E.1999/5415, K.2001/2323, T.14.6.2001, Bal/Karabulut/Şahin, a. g. e., s. 318-319.

¹² Genel olarak Fransa'da Conseil d'Etat, özel hukuk tüzel kişilerinin kamu gücü ayrıcalıkları içeren işlemlerini idari işlem saymaktadır. Örneğin Conseil d'Etat, özel

re, “3461 sayılı yasanın 1.maddesinde, Türkiye Futbol Federasyonu’nun özel hukuk hükümlerine tabi olduğunun hükme bağlanmış olmasının salt bu nedenle federasyonca veya federasyon bünyesinde yer alan kurullarca tesis edilen işlemlerin idari işlem olması niteliğini ortadan kaldırmayacağı da açık bulunmaktadır.”¹³ Bir tüzel kişinin özel hukuka tabi olması veya bizzatihi özel hukuk kişisi olması halinde, o tüzel kişinin işlemlerinin özel hukuk işlemi niteliği taşıdığından düşünülmesi doğaldır. Ancak, özel hukuka tabi olan veya özel hukuk kişisi sayılan bir tüzel kişinin, kendisine tek hak tanıyan bir konuda, kamu gücü kullanımı biçiminde tezahür eden ve yürüttüğü kamu hizmeti ile ilgili olan işlemlerini, bunların doğasını ve karakteristik özelliklerini hiç dikkate almaksızın, sırf tüzel kişinin sıfatına bağlı olarak “özel hukuk işlemi” saymak doğru değildir. Şöyle ki, bir özel hukuk tüzel kişisine istisnaen kamu kudreti ayrıcalıkları tanınmış olmasının, tek başına o tüzel kişiyi kamu tüzel kişisi haline getirmediği bilinmektedir. Dolayısıyla, bir tüzel kişinin kamu tüzel kişi olarak nitelenebilmesi için, kamu kudreti kullanma ayrıcalığına sahip olma unsurunun yanında ayrıca Anayasa’nın 123. maddesinin 3. fıkrasındaki hüküm çerçevesinde “ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak” bir idari işlemle kurulmuş olması da gerekmektedir.¹⁴

Vurgulamak gerekir ki, Türkiye Futbol Federasyonu, gerek 3461 sayılı kanun ve gerekse 3813 sayılı kanun ile, “özel hukuk tüzel kişisi” olarak değil, “özel hukuka tabi tüzel kişi” olarak nitelenmiştir. Her iki niteleme arasındaki fark önemlidir. Her ne kadar, Türkiye Futbol Federasyonu’nun görevleri ve kullandığı yetkiler dikkate alındığında kanun koyucunun bu kurumu “özel hukuka tabi tüzel kişi” olarak nitelemesi yanlış ise de, tek başına bu niteleme uyarınca Türkiye Futbol Federasyonu’nu özel hukuk tüzel kişisi saymaya olanak bulunmadığı

hukuk tüzel kişisi niteliğinde olan Basketbol Federasyonu’nun yarışmalara katılma şartlarını tespit eden kararlarını ve Bisiklet Federasyonu’nun sporculara verdiği disiplin cezalarını idari işlem saymış ve denetlemiştir. Bkz., Gözler, Kemal, *İdare Hukuku*, Cilt I, Ekin Kitabevi, Bursa, 2003, s. 552. Gözler, ayrıca Türkiye Futbol Federasyonu ve Türkiye Jockey Kulübü birer özel hukuk tüzel kişisi olsa ve keza özel hukuka tabi tüzel kişiler olsalar da, bunların “kamu gücü ayrıcalıkları”na dayanan işlemlerini idari nitelikte saymak, dolayısıyla da bu tür işlemlere idare hukukunu uygulamak ve bunlardan doğan uyumsuzluklara idari yargıda bakmak gerektiğini de belirtmektedir. Bkz., Gözler, a. g. e., s. 553.

¹³ D10.D, E.1991/1149, K.1911/2286, T.17.06.1991, DD. 84-85, s. 695-697.

¹⁴ Bkz., Gözler, a. g. e., s. 146.

unutulmamalıdır. Öte yandan, kamu gücü kullanma ayrıcalığı asıl olarak kamu tüzel kişilerinin sahip olabilecekleri bir olanak ve ayrıcalık olmakla birlikte, bu ayrıcalıktan yoksun kamu tüzel kişileri kurulmasının önünde bir engel yoktur. Bununla birlikte, bir tüzel kişinin kanunla özel hukuka tabi olarak kurulması, o tüzel kişiyi kamu tüzel kişisi sıfatından yoksun bırakmaz ise de, Bilgen'in de işaret ettiği gibi, kamu hizmeti gören ve kamu kudreti usulleri kullanabilen bir tüzel kişinin kuruluş kanununda “*özel hukuk tüzel kişisi*” olarak nitelenmesi doğru değildir. Eğer böyle bir niteleme yapılmış ise, ya özel hukuk tüzel kişileri kamu kudretinden yararlanamayacakları için idari işlem yapma yetkisi veren hüküm, ya da idari işlem yapma yetkisi mutlaka kanunla kabul edilecekse özel hukuk tüzel kişisi olduğunu ifade eden hüküm Anayasa'ya aykırıdır.¹⁵ Dolayısıyla, yürüttüğü kamu hizmetinin yapısı ve özellikleri gereği, kamu gücü kullanması olanağı ve olasılığı bulunmayacak olan kamu tüzel kişilerinin kuruluş kanunlarında bunların özel hukuka tabi olarak faaliyet göstereceklerinin öngörülmesi mümkün olmakla birlikte; yürüttüğü kamu hizmetlerinin ve faaliyetlerin yapısı ve özelliği gereği kamu kudreti kullanma ayrıcalığı tanınacak kamu tüzel kişileri bakımından, kuruluş kanunlarında bunların özel hukuka tabi olduğu nitelemesinin yapılması doğru değildir. Bu sebeple, Türkiye Futbol Federasyonu'nun, kuruluş kanununda “*özel hukuka tabi*” olduğu nitelemesi yapılmasına rağmen, bünyesi ve taşıdığı özellikler dikkate alınarak kamu tüzel kişisi niteliğinde bir kuruluş olarak kabul edilmesi gerekmektedir.¹⁶

¹⁵ Bilgen, Pertev, *İdare Hukuku Dersleri, İdare Hukukuna Giriş*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1999, s. 14.

¹⁶ Nitekim Türkiye Futbol Federasyonu'nun Uyuşmazlık Mahkemesi'nce yalın bir “özel hukuk kişisi” gibi düşünülmesini eleştiren Özyay'a göre, “... bazı kuruluşların özel hukuk hükümlerine tabi tutulması onların ille de özel hukuk tüzel kişisi olduğu anlamını taşımaz. Nitekim İdare Hukuku öğretisinde ... kuruluş yasalarına göre tümü özel hukuk hükümlerine tabi Devlet iktisadi kuruluşlarının birer “kamu tüzel kişisi” olduğunda kuşku yoktur. ... Şu halde “özel hukuk hükümlerine tabi olma” kuruluşun türünü kendiliğinden değiştirip onu “İdare”nin dışına çıkarmaz, doğrusu çıkaramaz.” Özyay, a. g. m., s. 33. Anayasa Mahkemesi'ne göre de, “Kamu tüzel kişilerinin, nitelik ve özellikleriyle bağdaştığı ve statülerinin elverdiği ölçüde, özel hukuk tüzel kişileri gibi genel hükümlere göre bazı yetkiler kullanmaları mümkün olmakla beraber, açık bir hüküm bulunmadıkça, bu hal onların hukuk rejimi olan idare hukuku ve kamu kanunlarına bağlılık ilkesini ortadan kaldırmaz. Kamu tüzel kişilerinin kurulması, organları, görev ve yetkileri, işleyiş ve çalışma usulleri, yasal ve idari işlemlerle her zaman düzenlenebilir. Çünkü Anayasa'nın 123. maddesinde kamu tüzel kişiliğinin kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanarak kurulacağı hükmü yer almış bulunmaktadır. Bu durumda, kanun koyucunun, kamu tüzel kişiliğini genel yararın belirlediği ihtiyaca göre kurması ve onu kimi yetkilerle donatması

Türkiye Futbol Federasyonu'na 3813 sayılı kanun ile verilen ve münhasıran bu kurumun yetkisine bırakılan futbol ile ilgili görevler "kamu hizmeti" özelliği gösterdiği gibi, bu görevleri yürütmek üzere bu kurum tarafından tesis edilen tek taraflı işlemler de idari işlem niteliği¹⁷ taşımaktadır. Nitekim öğretide de Türkiye Futbol Federasyonu'nun özel hukuk tüzel kişiliği ile hiçbir ilgisinin olmadığı¹⁸ ve bu kurumun kamu tüzel kişiliğinin ağır bastığı¹⁹ genel kabul görmektedir.

asıldır. Anayasa'da bir kamu tüzel kişiliğinin kurulması halinde, ona varlık verecek olan kanunda ne gibi kurallara ve ilkelere uyulacağı öngörülmemiş ise bu husus tamamen kanun koyucunun takdirine bırakılmış demektir." AYM, E.1985/7, K.1985/22, T.28.11.1985, RG,21.01.1986-18995.

- ¹⁷ Danıştay 10. Dairesi, bir kararında Futbol Federasyonu tarafından çıkarılan Türkiye Ligleri Statüsü'nün ülke çapında uygulanan düzenleyici işlem niteliğinde olduğuna hükmetmiştir. (Bkz., D10.D, E.1983/1068, K.1984/818 K.17.04.1984, DD.56-57, s. 372-378). Dolayısıyla, 3461 ve 3813 sayılı kanunlar ile statüsünde değişiklik olsa da TFF'nin yaptığı işlemlerin idari işlem niteliği değişmemiştir. D10.D, E.1991/1149, K.1911/2286, T.17.06.1991, DD.84-85, s. 695-697: "... 3461 sayılı yasanın 1.maddesinde, Türkiye Futbol Federasyonu'nun özel hukuk hükümlerine tabi olduğunun hükmüne bağlanmış olmasının salt bu nedenle federasyonca veya federasyon bünyesinde yer alan kurullarca tesis edilen işlemlerin idari işlem olması niteliğini ortadan kaldırmayacağı da açık bulunmaktadır. Dolayısıyla, idare mahkemesinin uyuşmazlığın çözümünün idari yargının görev alanında olduğunu kabul ederek işin esasını incelenmesi gerekirken, davayı görev yönünden reddetmesi hukuka aykırı görülmüştür."

Ancak aksi yönde Danıştay kararları da vardır. Bkz., D10.D, E.1999/5415, K.2001/2323, T.14.6.2001, Bal/Karabulut/Şahin, a. g. e., s. 318-319; D10.D, E.1999/992, K.1998/1375, T.12.4.1999, Bal/Karabulut/Şahin, a. g. e., s. 318-319; D10.D, E.1995/1669, K.1997/4877, T.25.11.1997, Bal/Karabulut/Şahin, a. g. e., s. 320-322; D10.D, E.1997/972, K.1997/2081, T.27.5.1997, Bal/Karabulut/Şahin, a. g. e., s. 322-323.

- ¹⁸ Yurtcan, a. g. m., "İkinci nokta, belki biraz teknik hukuk alanını ilgilendiren bir konu olacak, ama federasyonun "özel hukuk hükümlerine tabi" bir tüzel kişiliğe sahip olması ne demek? Hukukta tüzel kişilerin çerçevesi bellidir. Özel hukuk alanı denince bundan dernekler ve vakıfları ilk planda hatırlamak gerekir. Federasyon bir dernek mi vakıf mı? Bunların hiçbirinin olmadığı ortada. Federasyon, futbol hizmeti gören bir kamu tüzel kişilik olarak belirtilmek gerekir. Yasanın öteki kurallarından da anlaşıldığı gibi federasyonun özel hukuk ile hiçbir ilgisi yoktur."

- ¹⁹ Bkz., Özay, a. g. m., s. 33. Federasyonun kamu hukuku tüzel kişisi kabul edilmesi yönündeki görüşün ağır bastığını belirten Tan, bir özel hukuk tüzel kişisinin "özerk" olduğunun belirtilmesine gerek olmamasının ve Federasyonun Başbakanlığın "ilgili kuruluşu" statüsünde kabul edilmesinin bu görüşü güçlendirdiğini belirtmektedir. Ayrıca, Tan'a göre, "TFF'nin yayıncı kuruluşla sözleşme yapması ticari bir iş sayılmakla beraber, Federasyon'un yayın hakkının tek elden pazarlanması veya "havuz sistemi" adı verilen uygulamayı tek yanlı bir kararı ile başlattığına göre, bu karar kamusal yetki kullanılarak yaptığı bir işlem olarak, idari yargının denetimine girecektir. Ancak, idari yargı yerlerinin bu işlemi denetlemekte kendilerini görevli sayması kuşkuludur." Tan, Turgut, "Rekabet Hukukunun Uygulama Alanı Açısından Kamu Kuruluşlarının Faaliyeti (Türkiye, Fransa ve İtalya örnekleri)", *Rekabet Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 4, 2000,

II. Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu'nun Organik Bakımdan Konumu

Öğreti ve uygulamada, “tahkim yargılaması”nın alternatif bir uyuşmazlık çözüm mekanizması olarak nitelenmesinin de etkisiyle olacak ki, Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu'nun organik olarak yargısal kimlikli, işlevsel olarak da yargısal yetkiler kullanan bir merci olduğu kanaati genel bir yaygınlık kazanmıştır. Ancak hemen belirtelim ki, bu kanaatin ne organik ne de işlevsel bakımdan hukuki hakikat sayılması mümkün değildir.

Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu, önce 3461 sayılı kanun, daha sonra ise 3813 sayılı kanun ile düzenlenmiştir. Halen yürürlükte bulunan 3813 sayılı kanunun 13. maddesiyle Tahkim Kurulu'nun

s. 22; Gözübüyük / Tan'a göre, “Futbol Federasyonu Başkanlığı'nın Başbakanlığın “İlgili Kuruluşu” olarak görünmesi ve Devlet Bakanları arasında görev bölüşümüne ilişkin Başbakanlık genelgelerinde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile beraber bir Devlet Bakanının sorumluluğuna verilmesi de, 3046 sayılı yasanın “ilgili kuruluş” tanımına göre bir hukuki, idari ve mali statüye sahip hizmet yerinden yönetim kuruluşu kabul edildiğinin bir göstergesidir.” Gözübüyük / Tan, a. g. e., s. 396. (Altı tarafımızdan çizilmiştir). Türkiye Futbol Federasyonunun bağımsız bir idari otorite olmadığını belirten Giritli / Bilgen / Akgüner'e göre, “Türkiye Futbol Federasyonu, Türk İdare örgütü içinde kendine özgü (sui generis) özellik gösteren bir yapı ve kuruluş olarak görülmelidir.” Giritli, İsmet / Bilgen, Pertev / Akgüner, Tayfun, İdare Hukuku, Der Yayınları, İstanbul, 2006, s. 393. Yurtcan'a göre, “İkinci nokta, belki biraz teknik hukuk alanını ilgilendiren bir konu olacak, ama federasyonun “özel hukuk hükümlerine tabi” bir tüzel kişiliğe sahip olması ne demek? Hukukta tüzel kişilerin çerçevesi bellidir. Özel hukuk alanı denince bundan dernekler ve vakıfları ilk planda hatırlamak gerekir. Federasyon bir dernek mi vakıf mı? Bunların hiçbirinin olmadığı ortada. Federasyon, futbol hizmeti gören bir kamu tüzel kişilik olarak belirtilmek gerekir. Yasanın öteki kurallarından da anlaşıldığı gibi federasyonun özel hukuk ile hiçbir ilgisi yoktur.” Yurtcan, a. g. m., (Altı tarafımızdan çizilmiştir). Türkiye Futbol Federasyonu'nu futbol etkinlikleri ile ilgili düzenleme yapan, bu sektörü denetleyen, yasaya aykırı eylem ve durumlar hakkında yaptırım uygulayan, bireysel önlemler alabilen bir bağımsız idari otorite olarak tanımlayan Akıncı'ya göre, “Türkiye Futbol Federasyonu, ne bir dernek veya vakıf ne de bir ticaret şirkettir. O halde Federasyon bir özel hukuk tüzel kişisi değildir. Ayrıca Federasyon bir yasa ile kurulmuş olduğundan, özel hukuk tüzelkişilerindeki gibi, onu oluşturan üyelerin iradeleri ile ortadan kaldırılamaz. Öyle ise Türkiye Futbol Federasyonu'nu özerk bir “kamu tüzelkişisi” olarak değerlendirmek gerekir.” Akıncı, Müslüm, Bağımsız İdari Otoriteler ve Ombudsman, Beta, İstanbul, 1999, s. 261. Yazar ayrıca şu değerlendirmeyi de yapmaktadır. “Türkiye Futbol Federasyonu'nun Türk hukuk dizgesi içinde “kendine özgü” (sui generis) bir yapısının olduğunu belirtmek gerekir. Federasyon, bir yandan “özel hukuk hükümlerine tabi”, öte yandan “özerk bir tüzel kişi”; başka bir yönden “bütün faaliyet ve işlemleri Bakan'ın gözetim ve denetimine tabi”, ne olduğu tam olarak anlaşılamayan bir “hukuk garabeti”dir.”, s. 262.

oluşum şekli, toplanma ve karar alma usulü,²⁰ 14. maddesiyle²¹ ise Tahkim Kurulu'nun görevleri düzenlenmektedir. İlk bakışta, Tahkim Kurulu'nun organik konumunu belirlemek için 3813 sayılı kanunun 13. ve 14. maddelerin yeterli olmadığı düşünülebilir. Ancak, aynı kanunun 3. ve 4. maddeleri hükümleri, bu kurulun organik konumunu tereddüde mahal bırakmayacak biçimde aydınlatmaktadır. Gerçekten kanunun 3. maddesine göre, *"Türkiye Futbol Federasyonu, merkez, yurt içi ve yurt dışı teşkilatından meydana gel(mekte)"* olup; 4/e maddesinde *"Federasyo'nun merkez teşkilatı"* organlarından birisi olarak *"Tahkim Kurulu"* gösterilmektedir.²² Bu hükümler çerçevesinde, Türkiye Futbol Federasyonu merkez teşkilatı organlarından birisi olan *"Tahkim Kurulu"*nun organik bakımdan konumunun, hiç şüphesiz içinde bulunduğu federasyonun hukuk düzenindeki konumuna bağlı olduğu görülmektedir. Kanaatimizce, kamu tüzel kişiliğine sahip olan Türkiye Futbol Federasyonu'na ve onun Tahkim Kurulu'na Türk İdare Teşkilatı içinde yer vermekten kaçınmak mümkün değildir.

Diğer taraftan, Tahkim Kurulu'nun organik anlamda yargı örgütü içinde bulunduğunu söylemeye de olanak yoktur. 3813 sayılı kanunun

²⁰ 3813 sayılı kanun, madde 13: *"Tahkim Kurulu; iki asıl ve iki yedek üyesi üniversitelerin hukuk fakülteleri veya spor yüksekokullarında görev yapan öğretim üyelerinden olmak üzere beş asıl, beş yedek hukukçu üyeden oluşur. Tahkim Kurulu üyeleri dört yıl görev yapmak üzere Federasyon Genel Kurulunca seçilirler.*

Üyeler kendi aralarından bir Başkan seçerler.

Kurul görevinde bağımsızdır. Üyeler istifa etmedikçe veya çekilmiş sayılmadıkça yerlerine yenisi görevlendirilemez.

"Kurul beş üyenin katılımı ile toplanır, kararlar oy çokluğu ile alınır. Asıl üyenin katılmadığı toplantıya yedek üye iştirak eder. Tahkim Kurulunun kararları kesindir."

²¹ 3813 sayılı kanun, madde 13: *"Tahkim Kurulu, Federasyon ile kulüpler; Federasyon ile hakemler, Federasyon ile futbolcular, teknik direktörler ve antrenörler; kulüpler ile teknik direktör, antrenör, oyuncu temsilcisi ve masörler; kulüpler ile oyuncular; kulüpler ile kulüpler arasında çıkacak ihtilaflar hakkında Yönetim Kurulunca verilecek kararlar ile disiplin kurulu kararlarını, ilgililerin itirazı üzerine inceleyerek kesin karara bağlar."*

²² Anayasa Mahkemesi de bir kararında bu hususu belirtmektedir: *"Yasanın 4. maddesinde de, "Tahkim Kurulu"na, Federasyon'un örgütü içinde yer verilmiştir."* Bkz., AYM, E.1997/47, K.1997/55, T.10.06.1997. Diğer taraftan Tahkim Kurulu'nun teşkilatı, faaliyetleri ve görevlerini yerine getirme esas ve usullerine ilişkin talimatnameler, 3813 sayılı kanunun 30. maddesinin *"Bu Kanunda belirtilen teşkilatın çalışma usul ve esasları ile Kanunun uygulanmasına dair diğer hususlar, Genel Kurulun yapacağı Ana Statü ile Yönetim Kurulunun yapacağı statü ve talimatlarla belirlenir."* hükmü uyarınca TFF Yönetim Kurulu'nca çıkarılacaktır. 3813 sayılı kanun'un 14. maddesi uyarınca TFF Yönetim Kurulu'nun kararlarına karşı yapılacak itirazları çözümleyecek olan Tahkim Kurulu'na ilişkin talimatların Yönetim Kurulu'nca yapılmasındaki çelişki ve garabet açıktır.

13/1. maddesine göre “Tahkim Kurulu; iki asıl ve iki yedek üyesi üniversitelerin hukuk fakülteleri veya spor yüksekokullarında görev yapan öğretim üyelerinden olmak üzere beş asıl, beş yedek hukukçu üyeden oluşur. Tahkim Kurulu üyeleri dört yıl görev yapmak üzere Federasyon Genel Kurulunca seçilirler.” Halbuki, Anayasa’nın 9. maddesine göre, yargı yetkisini kullanacak “bağımsız mahkemelerin”, yine Anayasa’nın 142. maddesi uyarınca kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usullerinin kanunla düzenlenmesi gerekmektedir. Anayasa’nın 9. maddesi ve “Yargı”ya ilişkin 138 vd. maddeleri çerçevesinde, yargı yetkisini kullanacak mercilerin “mahkeme” adını taşıması ve “mahkeme” adını taşıyan bu kurumlarda “hakim” sıfatını taşıyan kişilerin bulunması gerektiği kolaylıkla anlaşılabilecek bir husustur. Dolayısıyla, “mahkeme” olarak nitelenmeyen ve üyeleri “hakim” sıfatını taşımayan “Tahkim Kurulu”nun, “Yargı” teşkilatı içinde konumlandırıldığını söylemek imkansızdır. Kısacası, “Yürütme” ve “İdare Cihazı” içinde konumlandırılmış bir tüzel kişilik olan Türkiye Futbol Federasyonu’nun bünyesinde yer alan Tahkim Kurulu da organik bakımdan “Yürütme” ve “İdare Cihazı” içinde konumlandırılmıştır. Bu çerçevede, organik konumuna bağlı olarak Tahkim Kurulu’nun “yargı yetkisi” değil, “yürütme ve idare yetkisi” kullandığını söylemek yanlış olmayacaktır.

III. Tahkim Kurulu’nun Görevleri ve İşlevi

3813 sayılı kanunun 14. maddesine göre, “Tahkim Kurulu, Federasyon ile kulüpler; Federasyon ile hakemler, Federasyon ile futbolcular, teknik direktörler ve antrenörler; kulüpler ile teknik direktör, antrenör, oyuncu temsilcisi ve masörler; kulüpler ile oyuncular; kulüpler ile kulüpler arasında çıkacak ihtilaflar hakkında Yönetim Kurulunca verilecek kararlar ile disiplin kurulu kararlarını, ilgililerin itirazı üzerine inceleyerek kesin karara bağlar.” Bir ön tespit yapmak gerekirse, Tahkim Kurulu, biçimsel olarak, futbol ile ilgili uyuşmazlıkları değil, belli konulara ilişkin olarak Yönetim Kurulu’nca verilecek kararlar ile Disiplin Kurulu kararlarını itiraz üzerine inceleyerek kesin karara bağlamaktadır. Daha açık bir deyişle, Tahkim Kurulu’nun hem incelemesinin konusu hem de bu incelemenin neticesinde kesin olarak karara bağlayacağı şey, TFF Yönetim Kurulu’nun ve Disiplin Kurulu’nun kararlarıdır. Dolayısıyla, örneğin TFF Merkez Hakem Kurulu kararlarına karşı Tahkim Kurulu’na baş-

vurulması olanağı yoktur.²³ Hatta kanunun 14. maddesinin lafzı uyarınca, “Federasyon ile kulüpler”, “Federasyon ile hakemler”²⁴, “Federasyon ile futbolcular, teknik direktörler ve antrenörler”, “kulüpler ile teknik direktör, antrenör, oyuncu temsilcisi ve masörler”, “kulüpler ile oyuncular” ve “kulüpler ile kulüpler” arasında çıkacak “*ihtilaflar*”ı²⁵ öncelikle karara bağlama yetkisine, Tahkim Kurulu değil, Yönetim Kurulu sahiptir. Bu noktada açıkça görülmektedir ki, Tahkim Kurulu’nun görevi, uyuşmazlıkları doğrudan doğruya çözümlemek değil, Yönetim Kurulu’nun uyuşmazlıkları çözümlemek amacıyla verdiği kararlarını incelemektir.²⁶

TFF Yönetim Kurulu’nun görevleri ve karara bağlayacağı hususlar, 3813 sayılı kanunun 10. maddesinde uzun bir liste halinde sayılmıştır.²⁷ Ancak hemen belirtelim ki, TFF Yönetim Kurulu’nun her

²³ Nitekim Danıştay 10. Dairesi de bir kararında Merkez Hakem Kurulu kararlarına karşı idari yargıda doğrudan dava açılması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Bkz., D10.D, E.1991/1149, K.1911/2286, T.17.06.1991, DD. 84-85, s. 695-697: “Kamu idaresince kamu gücü kullanılarak tek taraflı olarak tesis edilen ve ilgililerin hukukunu etkileyen işlemlerin idari işlemler olduğu idare hukukunun bilinen ilkelerindendir. -Uyuşmazlık konusu olayda, dava Türkiye Futbol Federasyonu Başkanlığı Merkez Hakem Kuruluna tesis edilen ve futbol hakemi olan davacının klasmanın (A) grubundan (B) grubuna düşürülmesine ilişkin olan işlemin iptali istemiyle açılmıştır. - Bu haliyle dava konusu işlem, 3461 sayılı Yasa ile Tüzel kişilik kazanmış bulunan Türkiye Futbol Federasyonu Başkanlığına bağlı Merkez Hakem Kurulu’na tek taraflı olarak davacının hukukunu etkileyecek birimde tesis edilmiş idari bir işlem niteliğindedir. - Bu nedenle idari nitelikteki dava konusu işlemde doğan uyuşmazlığın idari yargı yerince çözümü gerekir. - Öte yandan, 3461 sayılı yasanın 1.maddesinde, Türkiye Futbol Federasyonu’nun özel hukuk hükümlerine tabi olduğunun hükmüne bağlanmış olmasının salt bu nedenle federasyonca veya federasyon bünyesinde yer alan kurullarca tesis edilen işlemlerin idari işlem olması niteliğini ortadan kaldırmayacağı da açık bulunmaktadır. Dolayısıyla, idare mahkemesinin uyuşmazlığın çözümünün idari yargının görev alanında olduğunu kabul ederek işin esasını incelenmesi gerekirken, davayı görev yönünden reddetmesi hukuka aykırı görülmüştür.”

²⁴ 3461 sayılı kanunun 14. maddesinde, TFF Tahkim Kurulu tarafından çözümlenecek ihtilaflar arasında, “federasyon ile hakemler arasındaki uyuşmazlıklar” sayılmamış idi. Ancak bugün yürürlükte bulunan 3813 sayılı kanunun 14. maddesine göre, “Federasyon ile hakemler arasındaki uyuşmazlıklar” önce Yönetim Kurulu’nda arkasından da Tahkim Kurulu’nda çözümlenecek uyuşmazlıklardandır.

²⁵ Bir tarafını hakemlerin öbür tarafını kulüplerin veya futbolcuların oluşturduğu uyuşmazlıklar kapsam dışında bırakılmıştır.

²⁶ Yukarıda da vurguladığımız üzere, 3461 sayılı kanun uyarınca Tahkim Kurulu’nun bu uyuşmazlıkları doğrudan çözümleme yetkisi var idi.

²⁷ 3813 sayılı kanun, madde 10 – “Yönetim Kurulunun görevleri şunlardır:

a) Futbol takımlarını kayıt ve tescil etmek, bunları liglere ve gruplara ayırmak, liglerin isimlerini belirlemek, ligleri düzenlemek, uygulanacak terfi ve tenzil statüsünü belirlemek,

türlü kararı değil, belli koşulları taşıyan kararları Tahkim Kurulu'na incelenebilecek niteliktedir. 3813 sayılı kanunun 14. maddesi uyarınca, hakkında Tahkim Kurulu'na başvurulacak TFF Yönetim Kurulu kararlarının **a.** bir uyuşmazlık (=ihtilaf) üzerine verilmesi ve uyuşmazlığı karara bağlaması, **b.** bu uyuşmazlığı çözümleme görevinin Yönetim

b) Müsabaka sonuçlarını tescil etmek, müsabakaları ertelemek, ileriye kaydırmak, yarım kalan müsabakalar ile olaylı ve anlaşmalı müsabakalar hakkında karar vermek,

c) Futbol ile ilgili idareci, yetiştirici, teknik eleman, hakem, futbolcu, masör ve benzeri elemanları eğitmek, bu elemanların gelişmesi için her türlü tedbiri almak, sosyal güvenlik haklarını sağlamak, bunların kulüp değiştirmeleri ve çalışmaları ile ilgili usul ve esasları tespit etmek,

d) Kulüplerin futbol dalı kurmak için yapacakları başvuruları karara bağlamak, bununla ilgili faaliyet ve taahhütleri denetlemek,

e) Futbol takımlarını, futbolcularını ve çalıştırıcılarını ödüllendirmek,

f) Federasyonun merkez, taşra ve yurt dışı görevlerinde çalışan personelin ücretleri ile sosyal haklarını ve gerekli görülen federasyon kurullarının huzur haklarını, tazminatlarını, yolculuk ve ikamet giderlerini ve yolluklarını tespit etmek,

g) Genel Kurul'dan alınan yetki doğrultusunda müsabaka, eğitim ve sağlık ile ilgili tesisler yapmak, yaptırmak,

h) Federasyon faaliyetleri ile ilgili olarak tesis kiralamak, işletmek, işlettmek ve futbol faaliyetlerinin her türlü araç, gereç, malzeme ve benzeri ihtiyaçlarını sağlamak,

i) Federasyonun yurt içi ve yurt dışı teşkilatlarını kurmak,

j) Görev alanına giren konularda düzenleme yapmak, uygulamak ve futbol ile ilgili her türlü faaliyetleri yürütmek,

k) Futbol ile ilgili televizyon, radyo, basılı eser yayınları ile her türlü reklam konusunda ticari ve mali hakları düzenlemek ve denetlemek,

l) Başkan tarafından teklif edilen yan kurulları onaylamak,

m) Kulüpler, futbolcular, teknik yönetici ve öğreticiler, hakemler, müsabaka görevlileri ile futbol alanında görevli diğer ilgililerin başvurularını karara bağlamak,

n) Genel Kurul toplantılarını hazırlamak,

o) Bütçeyi hazırlamak,

p) Genel Kurulun verdiği yetkileri kullanmak,

ö) Birinci ve ikinci Başkan vekilini belirlemek,

ü) Ulusal ve uluslararası kuralların ve her türlü talimatın uygulanmasını sağlamak,

r) Ülkemizde mevcut ise; akredite belgesine sahip olan Doping Kontrol Merkezinde, sporcuların anti doping kontrollerini yaptırmak, dopingli çıkan futbolcularla ilgili ulusal ve uluslararası kurulların kararlarını uygulamak,

s) Yönetim Kurulu'nca her yıl belirlenecek limiti aşan harcamalar için, Başkan ile birlikte bir Yönetim Kurulu üyesine yetki vermek,

t) Sporda şiddetin önlenmesi için gerekli tedbirleri almak ve aldırarak,

u) Bu Kanun, ana statü ve diğer mevzuatla verilen görevleri yapmak.

ü) Başkan tarafından teklif edilen Merkez Hakem Kurulu'nun Başkanı ile asıl ve yedek üyelerini atamak."

Kuruluna ait olması²⁸ ve c. bu uyuşmazlığın maddede sayılan “*taraf*”lar arasında ortaya çıkmış olması gerekir. TFF Yönetim Kurulu’nun aralarında uyuşmazlık çıkan taraflardan herhangi birinin veya her iki tarafın başvurusu üzerine uyuşmazlığı çözmek üzere toplanması ve konuyu bir karara bağlaması gerekli bulunmaktadır. Bu noktada, “*kulüpler ile teknik direktör, antrenör, oyuncu temsilcisi ve masörler*”, “*kulüpler ile oyuncular*” ve “*kulüpler ile kulüpler*” arasında çıkan anlaşmazlıkların TFF Yönetim Kurulu’nca çözümlenecek bir uyuşmazlık olarak nitelenmesinde bir sorun yoktur. Buna karşılık, bir tarafta federasyonun öbür tarafta ise “*kulüpler, hakemler*” futbolcular, teknik direktörler ve antrenörler” kümesinden birinin yer aldığı ve TFF Yönetim Kurulu’nca çözümlenecek uyuşmazlık türü üzerinde biraz durmak gerekir. Şöyle ki, “*kulüpler, hakemler, futbolcular, teknik direktörler ve antrenörler*” ile federasyon arasında bir uyuşmazlık var olabilmesi için, ortada bu uyuşmazlığın doğumuna sebep olabilecek bir karar olmalıdır. Bu şekildeki bir uyuşmazlığın doğumuna yol açabilecek kararlar ise, 3813 sayılı kanunun 8. maddesinin (a) bendi uyarınca federasyonu temsil yetkisine sahip “*Federasyon Başkanı*”nın aldığı kararlar olabileceği gibi, kanunun 10. maddesindeki görevleri sebebiyle “*Yönetim Kurulu*”nın aldığı kararlar da olabilir. Görülüyor ki, TFF Yönetim Kurulu,²⁹ ya kendisinin ya da federasyon başkanının aldığı bir karar sebebiyle doğmuş bulunan bir uyuşmazlığı çözümlemek durumundadır.³⁰ Ancak, 3813 sayılı kanunun bu sisteminin mantıksal bakımdan yerinde olmadığını kaydedelim.³¹

²⁸ Bkz. Y13.HD, E.2003/16256, K.2004/5446, T.13.4.2004 “*Davacı alacağının dayanağının tek tip sözleşme dışında düzenlenen 31.8.2010 tarihine kadar geçerli olan özel ek sözleşme olduğunu bildirdiğine göre, bu sözleşmeden doğan uyuşmazlıkları çözüme görevi Futbol Federasyonu Yönetim Kurulu’na değil, adli yargı yerine aittir.*” Aynı yönde bkz., Y13.HD, E.2004/14650, K.2005/3214, T.03.03.2005. Futbolcu ile kulüpler arasındaki uyuşmazlık, TFF Yönetim Kurulu’nca karara bağlanması gereken bir uyuşmazlık değilse ise, doğaldır ki o konuda Tahkim Kurulu da görevli değildir.

²⁹ 3813 sayılı kanunun 8/b maddesi uyarınca TFF Yönetim Kurulu’na TFF Başkanı’nın başkanlık ettiğini hatırlatalım.

³⁰ TFF Yönetim Kurulu’nca çözümlenecek ve taraflardan birini federasyonun diğerini kulüplerin, hakemlerin, futbolcuların, teknik direktörlerin veya antrenörlerin oluşturduğu “*uyuşmazlıklar*”ın, TFF Başkanı veya Yönetim Kurulu kararından doğmuş olmasının şartının olmadığı ve TFF Yönetim Kurulu’nun önüne gelen herhangi bir konuyla ilgili verdiği karar esnasında bunun bir uyuşmazlık olarak nitelenmesinin yeterli olduğu ileri sürülebilirse de, bu şekildeki bir Yönetim Kurulu kararını uyuşmazlık çözümlen bir karar olarak nitelemek zordur.

³¹ 3813 sayılı kanunun düzenlemeleri uyarınca, TFF Yönetim Kurulu kararlarını uyuşmazlık doğuranlar ve uyuşmazlık çözenler şeklinde ikiye ayırmak gerekiyor. Yöne-

Tahkim Kurulu önünde itiraza konu yapılabilecek bir diğer konu da TFF Disiplin Kurulu'nun kararlarıdır. Bilindiği üzere Tahkim Kurulu önünde itiraza konu yapılabilecek Yönetim Kurulu kararlarının *"uyuşmazlık çözümleyici"* nitelikte olması gerekmektedir. Buna karşılık, Disiplin Kurulu kararlarına karşı Tahkim Kurulu'na itiraz edilebilmesi için bu kararların *"uyuşmazlık çözümleyici"* nitelikte olması şart değildir. 3813 sayılı kanunun 17. maddesinin (a) bendi uyarınca, federasyonun faaliyet ve işlemlerinin yürütülmesi için gerekli yan kurullardan biri olan Disiplin Kurulu, aynı kanunun 25. maddesine göre, milli ve milletlerarası teamüllere uygun olarak Federasyon Yönetim Kurulu tarafından hazırlanacak esaslarla tespit edilen futbol müsabaka ve çalışmalarında kulüpler ve kişilerce disiplin ve sportmenliğe aykırı fiiller ve bunlara uygulanacak yaptırımları uygulamakla görevlendirilmiştir.

Diğer taraftan, 3813 sayılı kanunun 14. maddesinde, TFF Yönetim Kurulu veya Disiplin Kurulu'nun kararlarının, Tahkim Kurulu'na, *"ilgililerin itirazı üzerine"* inceleneceği ve kesin karara bağlanacağı öngörülmektedir.³² Her ne kadar kanunun 14. maddesinde *"ilgililer"*in kimleri kapsamına aldığı açıkça gösterilmiş değilse de, TFF Yönetim Kurulu kararlarına itiraz edecek ilgililerin Yönetim Kurulu'na çözümlenen uyuşmazlığın tarafları olacağını düşünmek yanlış olmaz.³³

tim Kurulu'nun uyuşmazlık doğuran kararlarına karşı Tahkim Kurulu'na başvurma olanağı olmadığından, bu kararlardan doğan uyuşmazlıkların çözümlenmesi için tekrar Yönetim Kurulu'na başvurmak gerekmektedir.

³² Doğaldır ki, 3813 sayılı kanun uyarınca, ilgililerin itirazının konusunu TFF Yönetim Kurulu kararı veya Disiplin Kurulu kararları oluşturmaktadır. Buna karşılık, 3461 sayılı kanun çerçevesinde, -ilgilerinin itirazının konusunu ceza kurulu kararları oluşturmaları halini ve de federasyon ile kulüpler arasındaki uyuşmazlığın TFF Yönetim Kurulu'nun bir kararından kaynaklanması halini dışarıda bırakırsak-, özellikle *"kulüplerle oyuncular veya iki kulüp arasında çıkacak ihtilaflar"*ın ilgililerin itirazı üzerine Tahkim Kurulu önüne getirilmesi için konuyla ilgili bir TFF Yönetim Kurulu kararı bulunması şart değildi. Ayrıca belirtmek gerekir ki, 3461 sayılı kanun uyarınca Federasyon ile kulüpler arasındaki uyuşmazlığın TFF Yönetim kurulunun bir kararından kaynaklanması halinde, Tahkim Kurulu'nun asıl görevi, Yönetim Kurulu kararının hukukiliği denetimi olmayıp, taraflar arasındaki uyuşmazlığı çözümlenmektir. Ancak, Tahkim Kurulu'nun buna ilişkin incelemesinde TFF Yönetim Kurulu kararının hukukiliğini uyuşmazlığın çözümünün bir unsuru olduğu ölçüde denetlemesinin gerektiği açıktır. Halbuki, 3813 sayılı kanun uyarınca TFF Yönetim Kurulu kararlarına itiraz edildiğinden dolayı, Tahkim Kurulu incelemesinin asli önceliğini Yönetim Kurulu kararların denetlenmesi oluşturmaktadır.

³³ TFF Tahkim Kurulu Talimatı'nın 8. maddesinin 1. fıkrasının *"Kurulun görev alanına giren konularda, başvurular, ilgili kişiler veya kulübü temsile yetkili kişiler tarafından, Tahkim Kurulu Başkanlığına hitaben yazılmış dilekçeyle yapılır."* şeklindeki düzenlemesi de

Dolayısıyla, “kulüpler ile teknik direktör, antrenör, oyuncu temsilcisi ve masörler”, “kulüpler ile oyuncular” ve “kulüpler ile kulüpler” arasında çıkan anlaşmazlıklar bakımından “ilgililer” kavramı, bu uyuşmazlıkların taraflarını ifade etmektedir. Taraflardan birini federasyonun diğerini kulüplerin, hakemlerin, futbolcuların, teknik direktörlerin veya antrenörlerin oluşturduğu uyuşmazlıklar bakımından ise, haklarında karar verilen kulüpler, hakemler, futbolcular, teknik direktörler veya antrenörler “ilgililer” olarak nitelenebilir.³⁴ Keza, Disiplin Kurulu kararları bakımından da, hakkında disiplin cezası uygulanan kişi ve kulüplerin “ilgililer” olduğu şüphesizdir.³⁵

Bununla birlikte, TFF Yönetim Kurulu’nun veya Disiplin Kurulu’nun herhangi bir kararının doğrudan muhatabı olmayan kişi ve kulüplerin bu kararlarla muhtelif sebeplere binaen ve değişik derecelerde ilgili olması mümkündür. Ancak, 3813 sayılı kanunun 14. maddesinin lafzı, bu madde kapsamı dışındaki gerçek ve tüzel kişilerin “ilgili” olsalar dahi TFF Yönetim Kurulu veya Disiplin Kurulu kararlarına itiraz edebilmelerine engeldir.³⁶

3813 sayılı kanunun 14. maddesinde, Tahkim Kurulu’na başvuru yapacak olanların “taraflar” olarak değil de, “ilgililer” olarak tanımlanmasının anlamsız olmadığını da vurgulayalım. Bununla birlikte, TFF Yönetim Kurulu’nun veya Disiplin Kurulu’nun, kararlarını itiraz üzerine inceleyen ve kesin karara bağlayan Tahkim Kurulu’na, kendi ka-

“ilgililer” kavramının içini doldurmaktan uzaktır.

³⁴ Bununla birlikte, 3813 sayılı kanunun 14. maddesi uyarınca, kulüpler ile hakemler veya futbolcular ile hakemler arasındaki uyuşmazlıklar, önce TFF Yönetim Kurulu, sonrasında Tahkim Kurulu tarafından çözümlenecek uyuşmazlıklardan değildir.

³⁵ 04.08.2006 tarih ve 26249 sayılı Resmi Gazete’nin “Çeşitli İlanlar” bölümünde yayınlanarak yürürlüğe giren Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Disiplin Talimatı’nın 62/A maddesi uyarınca “Amatör ve Profesyonel Futbol Disiplin Kurulları’nın kararlarına, cezalandırılan kişi veya bağlı olduğu kuruluş itiraz edebilir. Karar kuruluş hakkında verilmiş ise, itiraz, kuruluş başkanı veya görevlendireceği kuruluş yetkilisi tarafından yapılır.” Yine aynı talimatın 61/b maddesi uyarınca, “Soruşturma mercileri de aynı süre içinde cezanın artırılması talebi ile itiraz etme hakkına sahiptir.” ve “Sürekli hak mahrumiyeti cezaları, itiraz konusu yapılmasa dahi, Tahkim Kurulu’na doğrudan incelenir.” Görülüyor ki, bu düzenlemeler çerçevesinde, bir kulübe veya futbolcuya uygulanan cezanın artırılmasında menfaati olan diğer kulüpler itiraz hakkı olan “ilgililer” kapsamında sayılmamaktadır.

³⁶ Örneğin Anayasa Mahkemesi’nin E.1997/47, K.1997/55 sayı ve 10.06.1997 tarihli kararına konu olayda, bir yayıncı şirketin bir kulüp ile yaptığı yayın sözleşmesi TFF Yönetim Kurulu tarafından onaylanmamıştır. Kulübün Tahkim Kurulu’na itiraz hakkı var iken, yayıncı şirketin bu hakkı yoktur.

rarları aleyhine itiraz başvurusu yapmaları düşünölemeyeceği gibi;³⁷ Tahkim Kurulu'nca yapılan incelemeye "taraf" olarak katılmaları da söz konusu olamaz.³⁸

Her ne kadar "ilgililer" kavramı belli noktalarda müphem de olsa, Tahkim Kurulu, "ilgililer"ın "TFF Yönetim Kurulu veya Disiplin Kurulu kararlarına" karşı "itirazı" üzerine inceleme yapan ve "TFF Yönetim Kurulu veya Disiplin Kurulu kararlarını" kesin olarak karara bağlayan bir kuruldur. Daha açık bir deyişle, Tahkim Kurulu, TFF Yönetim Kurulu veya Disiplin Kurulu kararlarını incelemekte ve bunlar hakkında bir karar vermektedir. Dolayısıyla yaptığı inceleme neticesinde doğru ve yerinde bulduğu kararları onaylayacak, yerinde bulmadığı kararları ise kaldıracaktır. Ancak, Yönetim Kurulu ve Disiplin Kurulu kararlarına karşı yapılan itirazları Tahkim Kurulu'nun "kesin olarak" karara bağlayabilmesi için, bu kurulun incelediği ve yerinde bulmadığı kararları kaldırmakla yetinmemesi, ayrıca o konuda yeni bir karar tesis etmesi de gerekli olmaktadır.³⁹ Bu çerçevede, Tahkim Kurulu'nun ka-

³⁷ Aksi kanaatte olan Küçükğüngör, Tahkim Kurulunun, Futbol Federasyonu Yönetim Kurulu tarafından verilen kararlar ile Futbol Disiplin Kurulu kararlarını, ilgililerin veya Yönetim Kurulu'nun müracaatı üzerine üst kurul olarak incelemekte ve denetlemekte olduğunu belirtmektedir. Bkz., Küçükğüngör, Erkan, "Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu'nun Yapısı ve Tahkim Kurulu Kararlarının Niteliği", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 50, Sayı 2, Ankara, 2001, s. 138.

³⁸ Buna karşılık, 3813 sayılı kanunun 13. ve 14. maddeleri uyarınca Tahkim Kurulu incelemesini yargısal bir faaliyet saymaya olanak yok ise de, bu kanunun uygulanması amacıyla çıkarılan (ancak bu kanuna aykırı birçok hüküm içeren) Tahkim Kurulu Talimatı'nın özellikle İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun sistematik ve kavramlarını temel alan düzenlemelerinde, Tahkim Kurulu'nun yapılan itirazları inceleme ve karara bağlamasına ilişkin esas ve usulleri adeta yargısal uyumsuzlukları çözümleme esas ve usulleri gibi düzenlenmiştir. Örneğın, Tahkim Kurulu Talimatı'nın 8. maddesinde kurula başvuru dilekçesinde karşı tarafın gösterilmesi gerektiği öngörülmekte, 10. maddesinde Futbol Disiplin Kurulları'nın kararlarına karşı yapılan itirazlarda taraf teşekköl ettirilmeyebileceği belirtilmektedir. Tahkim Kurulu'na yapılan incelemenin konusunu Yönetim Kurulu ve Disiplin Kurulu kararları oluşturduğundan, itiraz eden tarafın karşı tarafında ilk planda bu kurulların yer alması gerekecektir. Ancak, taraf kavramının neyi ifade ettiği ve tarafların nasıl teşekköl ettirileceği gibi konulara ilişkin talimattaki düzenlemeler yetersizdir.

³⁹ Tahkim Kurulu'nun itirazları "kesin olarak karara bağlaması" idari kesinlik anlamı taşımaktadır. Ayrıca konuyu "kesin olarak karara bağlama" yetkisi verilen bir merciin o konudaki ihtilafı nihayete erdirmesi de gerekmektedir. Dolayısıyla itiraz idari nitelikli olsa dahi, itiraz merciinin itirazda bulunanın aleyhine karar vermesi olasıdır. Örneğın bir aylık cezayı iki aya da çıkarabilir. Çünkü Tahkim Kurulu, "hukuk verilmesi gereken karar" ne ise "o kararı" verme yetkisine sahiptir. Kesin olarak karara bağlama yetkisi, incelenen kararın yanlışlığı halinde, bu kararın kaldırılması

rarlarının TFF Yönetim Kurulu veya Disiplin Kurulu kararlarının yerine geçmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, Tahkim Kurulu, TFF Yönetim Kurulu'nun uyuşmazlık çözümüne ilişkin verdiği bir kararın yerine yenisini tesis ederken, Yönetim Kurulu'nun uyuşmazlık çözümleme işlevini üstlenerek, aynı nitelikte bir karar verecektir. Sonuç olarak, Tahkim Kurulu kararlarının, TFF Yönetim Kurulu veya Disiplin Kurulu kararlarından farklı nitelikte olmadığı anlaşılmaktadır.⁴⁰

IV. Tahkim Kurulu Kararlarının Kesinliği

Bilindiği üzere Tahkim Kurulu, 3813 sayılı kanunun 14. maddesi uyarınca, Yönetim Kurulu'nca verilecek kararlar ile Disiplin Kurulu kararlarını, ilgililerin itirazı üzerine inceleyerek kesin karara bağlama yetkisine sahiptir. Aynı kanunun 13. maddesinin 4. fıkrası uyarınca da Tahkim Kurulu'nun kararları kesindir. Ancak, kanımızca, Tahkim Kurulu kararlarının kesin olması esassından hareket ederek, Tahkim Kurulu'nun yargı yeri, faaliyetinin ve kararlarının yargısal nitelikli olduğu sonucuna ulaşmak da mümkün değildir.

Her şeyden önce belirtmek gerekir ki, “kesinlik” kavramı, en genel hukuksal anlamıyla “değişmezlik/değiştirilemezlik” anlamı taşır. Bu kavram, bir hukuki işlem için kullanıldığında ise, “işlemin değişmezliği/değiştirilemezliği” anlamı taşımaktadır. Söz konusu olan bir yargısal işlem ise, bu durumda kesinlik kavramı, “kesin hüküm” anlamına gelmekte olup, bu niteliği taşıyan işlemin hiç bir yargı mercii tarafından değiştirilemeyeceğini ifade eder.

Diğer taraftan, “kesinlik” ya da “kesin hüküm” kavramlarını yargı-

suretiyle konunun yeni karar verilmesi için kararı incelenen makama havalesini yasaklamaktadır. Bu sebeple, konuyu nihayete erdirecek kararın o konuyu kesin karara bağlama yetkisine sahip merci tarafından verilmesi zorunludur. Bu merci de, o olay ve uyuşmazlıkta hukuka uygun karar ne ise, o yönde hüküm kuracaktır. Tahkim Kurulu da bu yetkilere sahiptir. Nitekim Tahkim Kurulu Talimatı'nın 15. maddesine göre de, “Kurul, başvuru veya itirazın kısmen veya tamamen kabulüne veya reddine ya da başvuru veya itiraz konusu kararın değiştirilerek karara bağlanmasına hükmedebilir.” Ayrıca bkz., Küçükgüngör, a. g. m., s. 139.

⁴⁰ Başka bir deyişle, Tahkim Kurulu'nun yargı mercii olduğunu, yargı yetkisi kullandığını ve yargılama yaptığını söyleyebilmek, ancak TFF Yönetim Kurulu veya Disiplin Kurulu'nun yargı mercii olmasına, yargı yetkisi kullanmasına ve yargılama yapmasına bağlı bulunmaktadır. Her iki kurul da yargı yetkisi kullanmadığına göre Tahkim Kurulu da yargı yetkisi kullanmamaktadır.

sal kararların ayrılmaz bir özelliği olarak düşünmemek de gerekir. Her yargısal karar, verildiği anda “kesinlik” ve “kesin hüküm” özelliği taşımaz. Bir yargısal kararın kesin hüküm niteliği taşıması için, ya belli bir süre o karara karşı başka bir yargısal mercie itiraz edilmemiş olması ve/veya itiraz edilmişse itirazın reddedilmiş olması, ya da doğrudan kanun ile yargısal kararın kesin nitelikte olduğunun belirlenmesi⁴¹ gerekir. Görülüyor ki, kesinlik ve kesin hüküm özelliği, yargı kararlarının belli koşullarda taşıdığı bir özelliktir. Ancak herhangi bir karar, yargı kararı olduğu için kesindir denilemeyeceği gibi, kesin olduğu için yargı kararıdır da denilemez.⁴² Başka bir deyişle, Tahkim Kurulu’nun kendisine yapılan itirazları kesin olarak karara bağlamasından, “Tahkim Kurulu kararları kesin olduğu için yargısal nitelik taşımaktadır” sonucu çıkarılamaz. Tahkim Kurulu kararlarının yargısal kararlar gibi “kesin hüküm” niteliği taşıması için, öncelikle bu kararların ya yargısal karar olması, ya da yargı yolu kapalı idari işlem niteliği taşıması gerekir. Dolayısıyla, kanun koyucunun Tahkim Kurulu kararlarına “kesinlik” özelliği vermek suretiyle, TFF Yönetim Kurulu ve Disiplin Kurulu kararlarından doğan uyuşmazlıkları çözümleme konusunda “son sözü söyleme yetkisi”ni⁴³ Tahkim Kurulu’na verdiği savı, Tahkim Kurulu’nun organik bakımdan ya yargı mercii ya da kararlarına karşı yargı yolu kapatılmış bir idari merci olması halinde geçerli olabilir. Tahkim Kurulu’nun yargı organı içinde değil yürütme organı içinde konumlandırılması gerektiğine yukarıda işaret etmiş bulunmaktayız. Bu sebeple, yürütme organı içinde konumlanan Tahkim Kurulu kararlarının organik bakımdan idari nitelikte olduğu da aşikârdır. Ayrıca, Anayasa’nın 125/1. maddesinin “İdarenin her türlü eylem ve işleme karşı yargı yolu açıktır.” şeklindeki hükmü karşısında, ne Tahkim Kurulu kararlarına karşı yargı yolunun kapalı olduğunu, ne de kuru-

⁴¹ Bu halde, kanun koyucunun amacı, yargı kararına karşı başka yargı mercilerine başvurulmasını önlemektir.

⁴² Bu noktada, yargı kararının kesinlik niteliği ile bağlayıcı olup olmadığı konusunu birbirine karıştırmamak gerekir.

⁴³ Yargısal işlevin doğasında “son sözü söyleme” niteliği bulunmaktadır. Bu nitelik, yargı işlevinin yürütme işlevinden ayırt edilmesindeki en belirgin unsurdur. Bkz., Oder, Burak / Ayanoglu Taner,; İstanbul Bilgi Üniversitesi 2004-2005 Yılı İdari Yargılama Hukuku Ders Notları (Yayımlanmamıştır), s. 3: “... yargıdaki “proses”in, idarenin hukuku uygulamasından farkı, yargılama faaliyetinin hukukun uygulanması bakımından nihai (son verici, sonsal) olmasıdır. Yani, olgular veya hukuk değişmedikçe, somut olayda hukukun ne dediği bellidir. Bu ise, faaliyetin doğasından ve niteliğinden değil, faaliyeti yürüten organın niteliğinden ve işlevinden çıkmaktadır.”

lun önüne itiraz yoluyla gelen konularda “son söz söyleme mercii” olduğunu söylemek olanaklıdır. O halde, Tahkim Kurulu kararlarının kesinliği kavramına “idari kesinlik”ten öte bir anlam yüklemek doğru sayılamaz.⁴⁴ Gerçekten, 3813 sayılı kanunun gerek 13. maddesinin 4. fıkrasındaki Tahkim Kurulu kararlarının kesin olduğu yolundaki ve gerekse 14. maddesindeki TFF Yönetim Kurulu ve Disiplin Kurulu kararlarının Tahkim Kurulu’na itiraz üzerine incelenerek kesin olarak karara bağlanacağı yolundaki düzenlemeler ile amaçlananın, Tahkim Kurulu kararlarına karşı hiçbir idari makama başvurulamaması olduğu konusunda bir şüphe yoktur.

Bununla birlikte, Tahkim Kurulu kararlarının kesin olduğuna ilişkin yasal düzenlemenin bu kararlara karşı yargı mercilerine başvurulmasını önlediği yönünde görüşler de dile getirilmektedir.⁴⁵ Öğretide

⁴⁴ Kaldı ki, herhangi bir itiraz üzerine belli bir konunun “kesin olarak karara bağlanması” yetkisi sadece Tahkim Kurulu’na da özgü değildir. Örneğin, 3194 sayılı İmar Kanunu’nun 8/b. maddesi uyarınca, belediye meclislerince veya valiliklerce onaylanarak yürürlüğe giren ve tespit edilen ilan yerlerinde bir ay süre ile ilan edilen imar planlarına karşı yapılan itirazları, belediye meclisleri veya valilikler de inceleyerek kesin karara bağlamaktadırlar ve hiç bir şekilde kesin nitelikli bu kararların yargısal nitelik taşıdığı düşünülmemektedir.

⁴⁵ Gözübüyük / Tan, Federasyon’un taraf olduğu uyuşmazlıkların çözümünün Federasyon içinde yer alan Tahkim Kurulu’nca kesin olarak çözümleneceğine ilişkin düzenlemeyi, anılan uyuşmazlıkların “idari yargının dışına çıkarılması” olarak görmektedir. Gözübüyük / Tan, a. g. e., s. 396. Keza, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, bir kararında Tahkim Kurulu kararlarının kesinliğinin “bu kararların başka hiçbir merci nezdinde tartışma ve uyuşmazlık konusu yapılamayacağı anlamı” taşıdığını belirtmiştir. Bkz., YHGK, E.2004/13-722, K.2004/707, T.15.12.2004: “Taraflar arasında 13.10.1998 günü düzenlenen ve Türkiye Futbol Federasyonunca da 15.10.1998 günü onaylanan “Tek Tip Geçici Transfer ve Karşılıklı Futbolcu Değişimi Sözleşmesi” başlıklı sözleşmenin 5. ve 6. maddelerinde, uyuşmazlık halinde Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu’nun vereceği kesin kararlara taraflarca aynen uyulacağı belirtilmiştir. Esasen, 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’un 13. maddesinde, Tahkim Kurulu kararlarının kesin olduğu, 14. maddesinde de, Tahkim Kurulu’nun, Federasyon ile kulüpler; Federasyon ile hakemler; Federasyon ile teknik direktör ve antrenörler; kulüpler ile teknik direktörler ve antrenörler; kulüpler ile oyuncular; kulüpler ile kulüpler arasında çıkacak ihtilaflar hakkında yönetim kurulunca verilecek kararlar ile disiplin kurulu kararlarını, ilgililerin itirazı üzerine inceleyerek kesin karara bağlayacağı belirtilmiştir. - Gerek anılan kanun ve gerekse taraflar arasındaki sözleşmenin ilgili hükümleri uyarınca, davalı hakkında davacı tarafından uygulanan para cezasının onanmasına ilişkin, Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu’nun 10.06.1999 günlü kararının kesin nitelikte olduğu açıktır. - Hemen belirtilmelidir ki, Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu kararlarının, ilgili kanundan ve taraflar arasındaki sözleşmeden kaynaklanan kesinliği, sadece, bu kararların başka hiçbir merci nezdinde tartışma ve uyuşmazlık konusu yapılamayacağı anlamında olup, yerel mahkemenin ve özel dairenin kabullerinin tersine, bu

bazı yazarlar Tahkim Kurulu'nun yargı yetkisi kullandığını belirtmektedirler.⁴⁶ Bazı yazarlar ise Tahkim Kurulu'na verilen görevin devlet mahkemelerinin yargı yetkisini ortadan kaldırdığını belirtmektedirler. Örneğin Anayasa'nın 9. maddesi uyarınca, yargı yetkisinin bağımsız mahkemelerce kullanılacağını belirten Küçükgüngör, arkasından, *"Haklarının ihlal edildiği inancında olan kişilerin mahkemelere müracaat etmek zorunda olmaları kuralının istisnası, "tahkim" söz konusu olduğunda ortaya çıkmaktadır. O halde bir uyuşmazlığın devlet mahkemelerine müracaat edilmeksizin çözülmesine yönelik olan tahkim, devletin yargı yetkisinin yerine geçen bir yargılama türüdür ve bu anlamda devletin genel yargı yetkisi yanında istisnai bir nitelik taşımaktadır."* demektedir. Ayrıca Küçükgüngör, 3183 sayılı kanun, TFF Ana Statüsü ve Tahkim Kurulu Talimatı gibi düzenlemelerdeki TFF Tahkim Kurulu tarafından verilen kararların kesin olduğu ve bunlara karşı idari ve adli herhangi bir mercie başvurulamayacağı yolundaki hükümleri dayanak olarak göstermek suretiyle, bu kurulun futbol ile ilgili uyuşmazlıkları karara bağlama konusunda kanundan kaynaklanan bir *"zorunlu tahkim"* yetkisi olduğunu ileri sürmektedir.⁴⁷ Ancak, belirtelim ki, tahkim yargılamasına, hiçbir şekilde Anayasa'nın 9. maddesi anlamında yargı yetkisinin istisnası olarak bakılmamalıdır. Tahkim kurumunun özünde yatan, aralarında uyuşmazlık bulunan tarafların, üzerinde tasarruf yetkilerinin bulunduğu uyuşmazlığı karşılıklı olarak anlaşarak çözümleme iktidatlarını, üçüncü kişi konumundaki hakemlere yine kendi irade uyuşumları ile bırakmaları olgusudur. Hakemler veya tahkim kurulları, yargı yerlerinin uyuşmazlık çözümleme usullerine benzer şekillerde taraflar arasındaki uyuşmazlıkları çözümleseler dahi, bunların uyuşmazlığı çözümlmek için kullandıkları iktidarın kaynağı, o uyuşmazlığın taraflarının

kesinlik, anılan kararlara ilam hükmünde belge niteliği kazandırmaz. Gerçekten de, hangi belgelerin ilamların İcrası hakkındaki hükümlere tabi bulunduğu, İcra ve İflas Kanunu'nun 38. maddesinde tahdidi olarak sayılmış; mahkeme huzurunda yapılan sulhler, kabuller ve para borcu ikrarını havi re'sen tanzim edilen noter senetleri, temyiz kefaletnameleri ile İcra dairesindeki kefaletlerin, ilamların İcrası hakkındaki hükümlere tabi olduğu belirtilmiştir. - Açıklanan bu yasal duruma göre, uyuşmazlığa konu para cezasının onanmasına ilişkin Tahkim Kurulu kararının ilam hükmünde bir belge niteliği taşımadığı açıktır." (Altı tarafımızdan çizilmiştir.)

⁴⁶ Akıncı, a. g. e., s. 261: "Tahkim Kurulu, yargı yetkisi kullanan bir organdır ve kararları ancak temyize götürülebilir."

⁴⁷ Küçükgüngör, a. g. e., s. 141-143. Aynı yönde bkz., Özbek, Mustafa, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, Yaklaşım Yayınları, Ankara, 2004, s. 410. Yazar, TFF Tahkim Kurulu kararlarına karşı yargı yoluna başvuru olanağının bulunmamasını zorunlu tahkimin bir unsuru olarak görmektedir.

iradesidir. Dolayısıyla, tahkim yargılamasında, hakemler ya da tahkim kurulları, hiçbir şekilde, Anayasa'nın 9. maddesi anlamında "egemenlik" kavramının bir unsuru olan "yargı yetkisi"ni kullanmamaktadırlar, kullanamazlar. Bunun önemli bir diğer sonucu ise, taraflar arasında yapılan tahkim anlaşmalarının, hiçbir şekilde tarafların yargı yoluna başvurmaları yolunu kapatacak bir nitelik taşıyamaması gerektiğidir. Sonuç olarak, hakemler veya tahkim kurulları, uyuşmazlıkları çözümleyen yargı yetkisi kullanmadıkları gibi, bunların faaliyetleri ve işlevleri Anayasa'nın 9. maddesinin istisnası niteliğinde de değildir.

Tahkim Kurulu'nun kararlarını yargısal nitelikli saymak için bu Kurulun yargı merci olmasının şart olmadığı ve Tahkim Kurulu'nun, **a.** tarafları bulunan bir uyuşmazlığı, **b.** yargısal usuller izleyerek **c.** son sözü söylemek üzere çözümlediği söylenebilirse de, Anayasa'nın 9. maddesi uyarınca, bir kararın yargı kararı olarak nitelenmesi için öncelikle organik bakımdan bir mahkemeden sadır olması şarttır. Dolayısıyla, Tahkim Kurulu kararlarının, maddi niteliği ne olursa olsun, yargı kararı olarak nitelenmesi olanak dışıdır. Kısacası, Tahkim Kurulu kararlarının "kesinliği" kavramından, hiçbir şekilde "yargı mercilerine başvurulamaz" anlamı çıkarılamaz. Kaldı ki, bir an için Tahkim Kurulu kararlarının kesin olması özelliği sebebiyle yargı kararı niteliği taşıdığı sonucu çıkarılsa dahi, tahkim yargılamasının Anayasa'nın 9. maddesine aykırı olmamasının temel şartlarından biri tahkim kararlarına karşı yargı yolunun açık olması zorunluluğudur. Nitekim Anayasa Mahkemesi de bir kararında, hakem veya Tahkim Kurulu'nun kararını benimsemeyen taraf bakımından yargı yolunun açık tutulması gereğine işaret etmektedir.⁴⁸

⁴⁸ AYM, E.2003/98, K.2004/31, T. 03.03.2004: "Anayasa'nın 9. maddesinde, yargı yetkisinin Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılacağı öngörülmüştür. Bu madde uyarınca, yapılacak yargılamanın kişiler yönünden gerçek bir güvence oluşturabilmesi için aranacak nitelikler de 36. maddede belirtilerek "Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz." denilmiştir. Anayasa'nın 141. maddesiyle de davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması görevi yargıya verilmiştir. Bu görevin ağır iş yükü altında yerine getirilmesi zorlaştıkça, uyuşmazlıkların çözümü için alternatif yöntemlerin yaşama geçirilmesi, yargıya ilişkin anayasal kuralların etkililiğinin sağlanması bakımından gerekli görülebilir. Bu durumda yasa koyucu, taraflara görevli ve yetkili mahkemeye başvurmadan önce aralarındaki uyuşmazlığı kısa sürede çözmek üzere baro hakem kuruluna başvurma yükümlülüğünü getirebilir. Ancak bu aşamadan sonra kararı benimsemeyen tarafa ilk derecede ve/veya temyiz aşamasında yargı yolunun açık tutulması, hakem kurullarının

Kaldı ki, idari yargı düzeninde dava konusu edilecek nitelikte olan idari tasarruflardan (idari işlem, idari eylem ve idari sözleşmeler) doğan uyuşmazlıklar, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri işlerden değildir. Dolayısıyla, gerek Anayasa'nın 36. maddesindeki hak arama hürriyeti, gerekse 125. maddesinin birinci fıkrasındaki *"İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır"* düzenlemesi çerçevesinde, idari dava konusu yapılacak tasarruflardan doğan uyuşmazlıkların yargı yoluyla değil tahkim yoluyla çözümlenmesinin öngörülmesi mümkün değildir.⁴⁹ Anayasa ile konulan bu kurala ancak Anayasa ile istisna getirilebilir. Nitekim bu kuralın tek istisnası da, Anayasa'nın 125. maddesinin birinci fıkrasında *"Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyuşmazlıkların milli veya milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülebilir."* şeklinde ifade edilmiştir.

Bu çerçevede, 3813 sayılı kanunun 14. maddesiyle, TFF Tahkim Kurulu'na *"yargı yetkisi"* kullanma yetkisi verildiğini söylemek, bizzatı bu maddenin Anayasa'nın 9. maddesine aykırı olduğunu teyit etmek anlamını taşıyacaktır. Gerçekten, TFF Tahkim Kurulu'nun, organik olarak yargı teşkilatı içinde konumlandırılması olanaklı olmadığından *"mahkeme"* sıfatını taşıması da söz konusu olamamaktadır. Bu sebeple de TFF Tahkim Kurulu'na kanunla bile olsa yargı yetkisi kullanma yetkisi verilmesi Anayasa'nın 9. maddesine aykırı olacaktır. Öte yandan, TFF Tahkim Kurulu'nun yargı yetkisi kullanmasa dahi zorunlu tahkim müessesesi olduğu iddiası da Anayasa'nın 36. ve 125. maddelerinin açık hükümleri karşısında ileri sürülemez. Çünkü 3813 sayılı kanunun 14. maddesindeki TFF Yönetim Kurulu ve Disiplin Kurulu kararlarına karşı TFF Tahkim Kurulu'na başvuruyu öngören düzenlemenin, Yönetim Kurulu ve Disiplin Kurulu kararlarından doğan uyuşmazlıkların yargı yoluna başvurulmasının önünü kapatan zorunlu bir tahkim yolu olması, Anayasa'nın 125. maddesine aykırı olarak idari işlemlere karşı yargı yolunun kapatılması anlamına gelecektir. Görülüyor ki, Tahkim Kurulu kararlarının kesinliğinin idari kesinlikten öte bir anlam taşıdığını ve bu sebeple bunlara karşı dava ve kanun yolu gibi yargı yollarına başvurulamayacağını kabul etmek için kuvvetli bir

oluşumunun ve çalışma yönteminin, uzmanlığın önemi de gözetilerek hukuk devleti ilkele-riyle uyum içinde düzenlenmesi gerekir." (Altı tarafımızdan çizilmiştir)

⁴⁹ Anayasa'nın 125. maddesinin 1. fıkrası hükmüne göre, *"tahkim yolu"*, *"yargı yolu"*ndan farklı bir müessesedir.

argümana ihtiyaç vardır.⁵⁰ 3813 sayılı kanunun 13/4. ve 14. maddelerindeki “kesinlik” nitelemesine dayanarak, Tahkim Kurulu’nun kararlarının yargı yolu kapalı idari işlem niteliği taşıdığını söylemek, aynı zamanda bizatihi bu düzenlemelerin Anayasa’nın 36. maddesindeki hak arama hürriyetine⁵¹ ve 125. maddesindeki “idarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolu açıktır” hükmüne aykırı olduğunu da söylemek demektir.⁵²

Tahkim Kurulu kararlarının kesinlik özelliğinden yola çıkılarak bir an için bunların “yargısal nitelikli” olduğu sonucuna ulaşılsa bile, bunun anlamı bu kararların “nihai hüküm” niteliği taşıdığı olacaktır ki, bu durumda dahi nihai hüküm şeklindeki yargı kararlarına karşı olan kanun yolu başvurusu yapmak mümkündür. Dolayısıyla, Tahkim

⁵⁰ Hemen belirtelim ki, Anayasa ve kanun düzeyinde pozitif dayanağı bulunan bir argüman arayışı içinde olduğumuzdan dolayıdır ki, TFF tarafından çıkarılmış bulunan Türkiye Futbol Federasyonu’nun Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Ana Statü’nün değişik 50/9. maddesinin “Tahkim Kurulu kararları kesindir. İdari veya yargısal mercilerin onayına tabi olmadığı gibi, bu kararlara karşı idari ve yargısal mercilere başvurulamaz.” hükmünün ve Tahkim Kurulu Talimatı’nın 13. maddesindeki “Tahkim Kurulu kararları kesindir; idari ve yargısal mercilerin onayına tabi olmadığı gibi, bunlara karşı idari ve yargısal mercilere başvurulamaz.” hükmünün bu aşamada bir değeri yoktur. Çünkü bu hükümlerin hukuka uygunluğu ancak anayasal ve yasal düzeyde Tahkim Kurulu kararlarına karşı yargısal mercilere başvurulamamasının olanak dahilinde sayılmasına bağlı bulunmaktadır. Dolayısıyla kanunla dahi getirilemeyecek olan bir yargı kısıntısının talimatla getirilmesi düşünülemez bile. Nitekim Anayasa Mahkemesi’ne göre de, “hakem kurullarının tarafsızlığı ve bağımsızlığı, uzman niteliği ile bu kurulların alacağı kararların bağlı olacağı usul ve esasların yönetmeliğe bırakılmayıp yasa ile düzenlenmesi de zorunludur.” Bkz., AYM, E.2003/98, K.2004/31, T. 3.3.2004.

⁵¹ Yurtcan, a. g. m., “Futbol kulüpleri ile futbolcuları bekleyen bir başka karabulut, federasyon örgütlenmesi içinde yer alan tahkim kurulu ve bunun görevi ile ilgilidir. Bu kurul hukukçulardan oluşmakta, uyuşmazlıkları çözümlemek yetkisi ile donatılmış bulunmaktadır. Fakat kurulun kararları kesindir. Bunun yanı sıra kulüpler federasyona tescil edilecekler ve tahkim kurulu kararlarına uyacaklarına dair taahhütname imzalayacaklardır. Bu taahhütlerini yerine getirmedikleri takdirde, tescilleri iptal edilecek ve karşılaşmalara iştirak edemeyeceklerdir. - Demek ki bugün için futbolu yönetenler, yaptıkları işlemler ve aldıkları kararlara karşı yargı denetiminden rahatsızdırlar. Kararların kesin olması, taahhütname imzalamak başka bir şekilde yorumlanamaz. Ancak bu noktada anayasanın 36. maddesini hatırlatıyoruz: Hak arama özgürlüğünü düzenleyen bu madde karşısında, yasanın bu kurulları açıkça anayasaya aykırıdır. Anayasanın tanıdığı bir özgürlüğü, yargı organları önünde iddia ve savunma hakkına sahip olmak olanağını kısıtlayan kurallar, anayasamızla bağdaşmaz. Bunların anayasal yargı denetimi yoluyla iptali gerekir. Yoksa kulüplerin ve futbolcuların federasyon karşısında boynu bükük kalmaları kaçınılmaz bir sonuçtur.”

⁵² TFF Tahkim Kurulu kararları, Anayasa’da yargı yolunun kapalı olduğu öngörülen istisnalardan da değildir.

Kurulu kararlarına karşı hiç olmazsa kanun yolunun açık olduğunu kabul etmek kaçınılmaz olmaktadır. Diğer taraftan, eğer Tahkim Kurulu kararlarının kesin olması özelliğine dayanılarak bu kararlara karşı kanun yoluna başvurunun kapalı olduğu ileri sürülmekte ise, o takdirde bu Kurulun kararlarının yargısal nitelikli olduğu savı için “kesinlik” kavramından başka bir argüman gerekli bulunmaktadır. Görülüyor ki, ne TFF Tahkim Kurulu’nu yargı organı saymak, ne kararlarını yargısal nitelikli kabul etmek, ne de bu kararlara karşı kanun yolu anlamında yargı yolunun kapalı olduğunu varsaymak olanaklıdır. Kısacası, Tahkim Kurulu kararlarının yargısal nitelikli değil idari nitelikli olduğunu ve bunlara karşı yargı yolunun açık bulunduğunu kabul etmekten başka çare yoktur. Kanaatimizce, Tahkim Kurulu kararlarına karşı başvurulacak yargı düzeni de idari yargıdan başkası değildir.

Bu noktada, TFF Tahkim Kurulu’nun görevi ve işlevi bakımından önemli sayılabilecek yüksek mahkemelerin kimi kararlarının irdelenmesi de gerekir. Bunlar içinde özellikle Anayasa Mahkemesi’nin 10.06.1997 tarihli kararına⁵³ değinilmelidir. Çünkü öğretide, bazı yazarlar, Yüksek Mahkeme’nin bu kararında, “Tahkim Kurulu’nun futbol faaliyetlerine ilişkin uyuşmazlıklarda nihai ve kesin kararı vermekle yetkili bir kurul olduğu” saptamasının yer aldığını ileri sürmektedirler.⁵⁴ Anayasa Mahkemesi’nin, ilk inceleme aşamasında başvuran mahkemenin yetkisizliği sebebiyle başvurunun reddi yolunda verdiği bu kararında yer alan esasların doğru bir şekilde saptanması gerekir.⁵⁵ Yüksek Mah-

⁵³ AYM, E.1997/47, K.1997/55, T.10.06.1997: “İstanbulspor Spor Faaliyetleri ve Ticaret AŞ ile Prime Prodüksiyon Hizmetleri AŞ arasında yapılan yayın sözleşmesi Futbol Federasyonu tarafından onaylanmamıştır.- Bu durumda ve bu aşamada Federasyon ile kulüp arasında yayın sözleşmesinin onaylanmaması nedeniyle ortaya çıkan uyuşmazlığın dava yoluyla değil, ilgililerin itirazı üzerine Tahkim Kurulu’na incelenerek kesin karara bağlanması gerekmektedir. - Açıklanan nedenle Tahkim Kurulu’na incelenerek kesin karara bağlanması gereken bir konuda, bu yol izlenmeksizin açılan davada Yasa’nın 29. maddesinin ikinci tümcesinin Anayasa’ya aykırılığı savında bulunulmasına olanak görülmediğinden itirazın, başvuran Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.”

⁵⁴ Örneğin, Anayasa Mahkemesi’nin bu kararının bağlamını ihmal eden Küçükgüngör’e göre “Anayasa Mahkemesi’nin yayın sözleşmesine ilişkin olarak vermiş olduğu 10.06.1997 tarihli bir kararında, Tahkim Kurulu’nun futbol faaliyetlerine ilişkin uyuşmazlıklarda nihai ve kesin kararı vermekle yetkili bir kurul olduğu belirtilmiştir.” Küçükgüngör, a. g. m., s. 144.

⁵⁵ Yüksek Mahkeme, TFF Yönetim Kurulu kararına karşı Tahkim Kurulu’na başvurulması gerekirken dava yoluna başvurulamayacağını, 3813 sayılı kanuna göre TFF Yönetim Kurulu kararına karşı Tahkim Kurulu’na başvurulması gerektiğini, bu yol izlenmeden dava açılmayacağından, açılan dava bakımından yetkisiz olan mah-

keme, bu kararında, 3813 sayılı kanunun Tahkim Kuruluna başvuruyu düzenleyen hükmünün sadece tekrarı ile yetinmiş; ancak kesin ve net bir şekilde “*Tahkim Kurulu kararlarına karşı yargı yoluna başvurulamaz*” esasına yer vermemiştir. Anayasa Mahkemesi’nin bu kararından çıkarılacak ilk sonuç, TFF Yönetim Kurulu kararlarına karşı doğrudan dava açılmayacağıdır. İkinci sonuç ise, niteliği ne olursa olsun TFF Yönetim Kurulu kararlarına karşı başvurulacak tek makamın Tahkim Kurulu olduğudur.⁵⁶ Yüksek Mahkeme’ye göre, Tahkim Kurulu’na yapılan başvuru bir dava başvurusu olmayıp, bir itiraz başvurusudur.⁵⁷ Ancak, Yüksek Mahkeme’nin Tahkim Kurulu’na yapılan itirazı kesin bir şekilde idari bir başvuru olarak gördüğünü ya da görmediğini söylemek olanağı da yoktur. Diğer taraftan, Anayasa Mahkemesi, TFF Yönetim Kurulu kararlarına karşı dava değil Tahkim Kurulu’na itiraz yoluna başvurulması zorunluluğunu belirtmektedir. Buna karşılık, Yüksek Mahkeme’nin itiraz yolunu, yargı yoluna alternatif ve onun yerine kaim yol olarak mı, yoksa dava yoluna başvurulmadan önce başvurulması gereken bir başvuru türü olarak mı gördüğü açık değildir. Hatta kararının gerekçesi, bu konuya özellikle girmekten kaçınıldığı izlenimi doğurmaktadır. Bununla birlikte, karar metnindeki “*bu durumda ve bu aşamada*” ifadesi, çok açık olmasa da, Yüksek Mahkeme’nin TFF Yönetim Kurulu kararına karşı dava yoluna başvurulamayacağı sonucunu sadece “*uyuşmazlığın bulunduğu durum ve aşama*” ile sınırlı olarak kabul ettiğini ve Tahkim Kurulu’na yapılan

kemenin Anayasa’ya aykırılık itirazında bulunmasının mümkün olmadığını söylemektedir.

⁵⁶ Kanımızca, Anayasa Mahkemesi kararında yer alan bu esas, sadece 14. maddedeki ilgililer bakımından doğrudur. Yüksek Mahkeme’nin önündeki uyuşmazlıkta TFF Yönetim Kurulu kararına karşı adli yargı düzeninde doğrudan doğruya dava açan “Prime Prodüksiyon Hizmetleri AŞ” hiçbir şekilde 3813 sayılı kanunun 14. maddesindeki “ilgililer”den sayılamaz. Bu sebeple, bu şirket bakımından Tahkim Kurulu’na başvuru zorunluluğundan bahsedilmesi yanlıştır. Nitekim Anayasa Mahkemesi’nin bu kararına karşı oy yazan Selçuk Tüzün, Yalçın Acargün ile Fulya Kantarcıoğlu da bu hususu karşıoy yazılarında “*Sözleşmenin tarafı olan yaygın kuruluşunun, Federasyon’un onay vermemesi sonucu zarara uğradığı ve bu nedenle dava yoluna gittiği açıktır. Yasa’da, spor kulübü ile Federasyon arasındaki bu tür uyuşmazlıklarda tahkim yolunun öngörülmüş olması, yaygın şirketinin Federasyon’a karşı dava açma hakkını ortadan kaldırmaz.*” şeklinde ifade etmişlerdir.

⁵⁷ Kanımızca, bir idari karara karşı, yargı yolu yerine kaim olacak ve bu yolu kapatacak bir tahkim başvurusu yapılması zorunluluğu getirilmesi (AY m. 125 I’deki imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri istisnası hariç) mümkün olmamakla birlikte, yargı yoluna başvurmadan önce idari bir başvuru yapılması zorunluluğu getirilebilir. TFF Tahkim Kurulu’na yapılan başvuru da bu niteliktedir.

itirazdan sonra dava yoluna baş vurma kararı olanağını yadsımadığını göstermektedir.

Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi dışındaki diğer yargı yerlerinin kararlarını incelediğimizde, başvurulacak yargı düzeni konusu bir kenara bırakılır ise, birkaç istisna dışında,⁵⁸ genel olarak Tahkim Kurulu kararlarına karşı yargı yoluna başvurulabileceğinin kabul edildiği görülmektedir. Bu çerçevede, örneğin Uyuşmazlık Mahkemesi⁵⁹ ve Danıştay 10. Dairesi,⁶⁰ TFF Tahkim Kurulu kararlarına karşı yargı yolunun açık olduğuna ve bu kurulun kararlarının yargısal denetiminin adli yargı düzeninin görevine girdiğine karar vermiştir. Gerek Uyuşmazlık Mahkemesi'nin ve gerekse Danıştay'ın TFF Tahkim Kurulu kararlarına karşı adli yargı düzeninin görevli olduğunu söyleyen kararlarındaki temel gerekçe, *"TFF'nin özel hukuk hükümlerine tabi bir tüzel kişilik olması"*dır. Ayrıca belirtmek gerekir ki, TFF Yönetim Kurulu kararlarına karşı Tahkim Kurulu'na başvurulmaksızın açılan birçok davada Danıştay 10. Dairesi, Tahkim Kurulu'na başvuru yapıp yapılmamasını hiç dikkate almamış, sadece *"TFF'nin özel hukuk hükümlerine tabi bir tüzel kişilik olması"* gerekçesiyle adli yargı düzenini görevli kabul etmiştir.⁶¹

⁵⁸ Bkz., YHGK, E.2004/13-722, K.2004/707, T.15.12.2004: "... Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu kararlarının, ilgili kanundan ve taraflar arasındaki sözleşmeden kaynaklanan kesinliği, sadece, bu kararların başka hiçbir merci nezdinde tartışma ve uyuşmazlık konusu yapılamayacağı anlamında olup ..."

⁵⁹ UM, E.1990/12, K.1990/12, T.21.5.1990.

⁶⁰ D10D, E.1989/2924, K.1991/547, T.20.02.1991, DD.82-83, s. 1005-1007: "... 3461 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle, Türkiye Futbol Federasyonu'nun genel idaresinin dışında yer alan bir özel hukuk tüzel kişiliğine dönüştüğü Futbol Federasyonu ile kulüpler arasında çıkan uyuşmazlıkların tahkim kurulunca incelenerek kesin karara bağlanması gerektiği ve çalışmalarını Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa göre yürütülmesi öngörülen Tahkim Kurulunca verilen kararlarında HMK'nda düzenlenen tahkim usulü uyarınca adli yargı yerinde incelenmesi gerektiği anlaşılmaktadır." D10D, E.1997/3478, K.1998/826, T.25.2.1998, Bal/Karabulut/Şahin, a. g. e., s. 319-320: "... 2. İdare Mahkemesi Tahkim Kurulunun 3813 sayılı Yasaya göre tamamen özel hukuk hükümlerine tabi olarak kurulan Türkiye Futbol Federasyonu'nun organı olduğu, özel hukuk hükümlerine tabi olarak tesis edilen işlemlerin ise kamu hukuku kurallarına dayanılarak tesis edilen idari işlem niteliği taşımadığı, dolayısıyla uyuşmazlığın görüm ve çözümünün adli yargı yerine ait olduğu gerekçesiyle davayı görev yönünden reddetmiştir. ... temyiz isteminin reddine ve anılan kararın onanmasına ... karar verildi."

⁶¹ D10.D, E.1999/5415, K.2001/2323, T.14.6.2001, Bal/Karabulut/Şahin, a. g. e., s. 318-319; D10.D, E.1999/992, K.1998/1375, T.12.4.1999, Bal/Karabulut/Şahin, a. g. e., s. 318-319; D10.D, E.1995/1669, K.1997/4877, T.25.11.1997, Bal/Karabulut/Şahin, a. g. e., s. 320-322; D10.D, E.1997/972, K.1997/2081, T.27.5.1997, Bal/Karabulut/Şahin, a.

Burada özellikle Uyuşmazlık Mahkemesi'nin anılan kararındaki gerekçenin irdelenmesi gerekmektedir. Yüksek Mahkeme'ye göre, "...27/5/1988 günlü, 3461 sayılı kanunun 1. maddesi ile, bu kanunun 26. maddesi gereğince Bakanlar Kurulu tarafından yürürlüğe konulan Ana Statü'nün 10. maddesine göre "özel hukuk hükümlerine tabi ve tüzel kişiliğe sahip Türkiye Futbol Federasyonu'nun Tahkim Kurulu, çalışmaları Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun ilgili hükümlerine göre yaptığı"ndan bu kurulun verdiği kararlara karşı başvuruların da Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun "Tahkim" başlıklı "Sekizinci Bab"ındaki 516-536. maddeleri hükümlerine tabi olması, dolayısıyla bu kararların incelenmesinin, adli yargı yerlerinin görevine girmesi gerekmektedir."⁶² Görülüyor ki, Tahkim Kurulu kararlarına karşı yargı yoluna başvurulacağı konusunda tereddüt yoksa da, yukarıda da belirtildiği üzere, yargı yolu olarak adli yargı kabul edilmektedir ve bu tercihin iki gerekçesi vardır: Birincisi, TFF'nin özel hukuka tabi olması ve dolayısıyla onun bünyesi içindeki Tahkim Kurulunun kararlarının özel hukuk işlemi sayılması, ikincisi TFF Ana Statüsü'nün 10. maddesindeki "Tahkim Kurulu çalışmalarını FIFA kurallarına ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun ilgili hükümlerine göre yapar" hükmüdür.⁶³ Yukarıdaki açıklamalarımız çerçevesinde TFF'nin özel hukuka tabi olması, onun kamu tüzel kişiliğini ortadan kaldırmadığı gibi, TFF ve onun bünyesindeki Tahkim Kurulunun kararlarının idari işlem niteliğini de sona erdirmemektedir. Dolayısıyla, İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2/1. maddesi uyarınca idari işlemde doğan davaların doğal yargı düzeni idari yargıdır. TFF Tahkim Kurulu kararlarından dolayı doğacak uyuşmazlıkların adli yargı düzeninde görüleceğine ilişkin ne bir kanun hükmü ne de Ana Statü veya talimat hükmü vardır.⁶⁴ Kaldı ki, eski Ana Statüde ve Tahkim Kurulu

g. e.,s. 322-323.

⁶² UM, E.1990/12, K.1990/12, T.21.5.1990.

⁶³ 27.06.2000 gün ve 24092 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye Futbol Federasyonu'nun Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Ana Statü'nün değişik 50/8 maddesinde "Tahkim Kurulu çalışmalarını, 3813 sayılı kanun, bu Ana Statü hükümleri ile FIFA ve UEFA kurallarına ve yargılamaya ilişkin kanunların ilgili hükümlerine göre yapar ve inceleme sonunda başvuru konusu talebin kısmen veya tamamen kabulü veya reddi ya da değiştirilerek karara bağlanmasına karar verir." düzenlemesine yer verilmiş olup; önceki Ana Statü'deki "Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun ilgili hükümlerine göre yapar" şeklindeki düzenleme kaldırılmıştır.

⁶⁴ Anayasa'nın 142. maddesi uyarınca mahkemelerin ve yargı düzenlerinin görevleri ancak kanunla düzenlenebileceğinden, Ana Statü veya Talimat gibi idari düzenleyici işlemlerde görevli yargı düzeni tayini mümkün değildir.

Talimatı'nda yer alan Tahkim Kurulu'nun çalışmalarını Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun ilgili hükümlerine göre yapacağına ilişkin hükümler de hiçbir şekilde görevli yargı düzenini ve mahkemeyi gösteren bir düzenleme değildir.

Sonuç

Kanaatimizce, Anayasa ve 3813 sayılı kanun çerçevesinde, TFF Tahkim Kurulu, Türk İdare Teşkilatı'na dahil bir tüzel kişilik olan TFF'nin bünyesinde görevli bir *"idari mercii"*dir ve bu sebeple de kararları *"idari işlem"* niteliği taşımaktadır. Tahkim Kurulu'na yapılan itiraz ise, TFF'nin organlarından olan Yönetim Kurulu ve Disiplin Kurulu'nun kararlarının denetimi için oluşturulmuş özel bir *"idari itiraz mercii"*ne yapılan özel bir idari başvurudur. Bunun sonucu olarak da, Tahkim Kurulu kararlarından doğan uyuşmazlıkların idari yargı düzeninde görülmesi ve çözülmesi gerekmektedir. 3813 sayılı kanun hükümlerinin bu şekilde yorumlanmasına karşı hiçbir hukuki engel olmadığı gibi, aksine anılan düzenlemelerin başka bir şekilde okunmasına ve yorumlanmasına olanak da yoktur.

Belirtelim ki, önce 3461 sayılı kanun ve sonrasında 3813 sayılı kanun ile geçilmek istenen sistemin bu olmadığı da açıktır. Amaçlanan futbol faaliyetlerinin, bu faaliyetlerin organizasyon ve teşkilatının salt özel hukuka tabi olması ise, mevcut düzenlemelerin bunu gerçekleştirme araçlarından yoksun olduğu ortadadır. Bununla birlikte, kitleleri peşinden sürükleyen bu sporun organizasyon ve örgütlenmesine devletin ilgisiz kalması da çok kolay değildir. Anayasa'nın 123. maddesindeki esaslar çerçevesinde futbol örgütlenmesinin kurgulanmasının işin doğasına pek uygun olmadığı da başka bir vakıadır. Ancak, hukuksal olarak Anayasal ilke ve kuralların dışına çıkılması, pek mümkün değildir.

İşte bu zıt gerekleri birbiri ile uyumlu bir şekilde bağdaştıran bir sistemin kurulamamış olması, sonuçta ne deve ne kuş, sadece bir *"devekuşu"* görüntüsü arz eden bugünkü TFF'yi ve onun Tahkim Kurulu'nu doğurmuştur.

KAYNAKÇA

- Akıncı, Müslüm, *Bağımsız İdari Otoriteler ve Ombudsman*, Beta, İstanbul, 1999.
- Bal, Yakup / Karabulut, Mustafa / Şahin, Yahya, *İdari Yargılama Usulü ile İlgili Danıştay 10. Dairesinin Seçilmiş Kararları*, Seçkin, Ankara, 2003.
- Bilgen, Pertev, *İdare Hukuku Dersleri, İdare Hukukuna Giriş*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1999.
- Devecioğlu, Sebahattin / Çoban, Bilal, “Türkiye Futbol Federasyonu’nun Özerkliği”, *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt: VIII, Sayı:3, Temmuz 2003.
- Giritli, İsmet / Bilgen, Pertev / Akgüner, Tayfun, *İdare Hukuku*, Der Yayınları, İstanbul, 2006.
- Gözler, Kemal, *İdare Hukuku*, Cilt I, Ekin Kitabevi, Bursa, 2003.
- Gözübüyük, Şeref / Tan, Turgut, *İdare Hukuku*, Cilt I, Genel Esaslar, Turhan Kitabevi, 3. Bası, Ankara, 2004.
- Küçükgüngör, Erkan, “Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu’nun Yapısı ve Tahkim Kurulu Kararlarının Niteliği”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 50, Sayı: 2, Ankara 2001.
- Oder, Burak / Ayanoğlu Taner, İstanbul Bilgi Üniversitesi 2004-2005 Yılı İdari Yargılama Hukuku Ders Notları (Yayınlanmamıştır).
- Özay, İl Han, “Futbolda Özelleştirme” *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi*, Sayı:1-3, Yıl: 11 İstanbul, 1990.
- Özbek, Mustafa, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, Yaklaşım Yayınları, Ankara, 2004
- Tan, Turgut, “Rekabet Hukukunun Uygulama Alanı Açısından Kamu Kuruluşlarının Faaliyeti (Türkiye, Fransa ve İtalya örnekleri)”, *Rekabet Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 4, 2000.
- Yurtcan, Erdener; “Özerk Futbol mu Dediniz?”, *Cumhuriyet*, 05.04.1989.